Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav slavistiky

Ukrajinský jazyk a literatura

Maryna Drochytková

Ukrajinské a české botanické názvosloví se zaměřením na lesní a luční rostlinstvo

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce Mgr. Bc. Eva Reutová

Brno, 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

……..

Podpis autora práce

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla moc poděkovat vedoucí své bakalářské práce Mgr. Bc. Evě Reutové za její odbornou pomoc, pochopení, cenné rady, a hlavně za její trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat své babičce, která mě inspirovala k napsání této práce. A v neposlední řadě velké poděkování patří všem mým přátelům, kteří mi byli oporou, stáli při mně a měli se mnou trpělivost.

Obsah

Úvod ... 5
1 Termín a jeho znaky ... 6
1.1 Česká terminologie a její vývoj ... 9
1.1.1 Botanická systematika a taxonomie ... 9
1.1.2 Odborná botanická nomenklatura ... 10
1.1.3 Dějiny české botanické nomenklatury ... 12
1.2 Vznik a vývoj ukrajinské terminologie ... 15
1.3 Lexikálně gramatická charakteristika tvoření termínů ... 19
1.3.1 Derivace ... 22
1.3.2 Kompozice ... 24
1.4 Lidová botanická terminologie ... 26
2 Etymologie ... 27
2.1 Etymologie a její principy ... 27
2.2 Sémantika ukrajinských lidových názvů rostlin ... 29
2.3 Rostlinná etymologie ... 33
3 Ukrajinské frazémy s názvy květin nebo jejich částí ... 36
3.1 Symbolický význam názvů květin ... 37
3.2 Ukrajinská národní symbolika květin ... 40
Závěr ... 45
Резюме ... 46
Seznam použitých zdrojů ... 47
Seznam použitých zkratek ... 51
Příloha 1: Ukrajinsko-český slovníček ... 52

Úvod

Bakalářská práce s názvem *Ukrajinské a české botanické názvosloví se zaměřením na lesní a luční rostlinstvo* je věnována problematice rostlinné terminologie. Již jako malou dívku mě moje babička z Ukrajiny vedla k lásce k rostlinám, učila mě pečovat o ně a vážit si jich. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla ve své práci věnovat právě tomuto tématu. Bakalářská práce sestává z úvodu, tří kapitol, závěru, resumé v ukrajinském jazyce a z přílohy, kterou tvoří ukrajinsko-český slovníček lesního a lučního rostlinstva.

V úvodní kapitole se zaměříme na vývoj české a ukrajinské terminologie. Na několika příkladech si vysvětlíme rozdíl mezi názvoslovím rostlin v těchto dvou jazycích. V praktické části bude naším cílem zanalyzovat lexikálně gramatické charakteristiky botanických termínů a pokusíme se procentuálně určit zastoupení způsobů jejich tvoření. K analýze poslouží sestavení ukrajinsko-českého slovníčku vědeckých a lidových názvů rostlin. Ve druhé kapitole si popíšeme etymologii názvů rostlin a jejích šest principů. Zvláštní pozornost bude věnována lidovému pojmenovávání rostlin na základě jejich vlastností. Cílem třetí kapitoly bude vyexcerpovat frazémy obsahující názvy lesních a lučních rostlin a vyjádřit je v procentuálním zastoupení. Budeme se také zabývat symbolikou a tím, jaké významy mají jména rostlin pro Ukrajince.

Tato práce může být přínosná jak pro laiky, kteří se zajímají o rostlinstvo a jeho terminologii, tak například pro překladatele beletrie, kteří v práci mohou najít lidová pojmenovávání, jichž je užito právě v krásné literatuře.

V současné době pozorujeme snahy o návrat k přírodě. Stále více lidí se snaží chodit méně k lékařům, a naopak se obrací k léčivé síle bylinek. Snaží se využívat znalostí a receptů našich předků, v nichž tvoří byliny hlavní složku. S touto tématikou se můžeme setkat také v různých televizních pořadech a v knižních publikacích, proto je toto téma aktuální.

K vypracování této bakalářské práce využijeme poznatků mnoha ukrajinských lingvistů, Primárním zdrojem, který sloužil jako hlavní inspirace, a ze kterého byly excerpovány názvy ukrajinských lesních a lučních květin je populárně naučná publikace *Рослини України* (2011). Ukrajinské lidové názvy budou čerpány z online slovníku *Словник українських наукових і народних назв судинних рослин*. Pro frazeologický výzkum se stal velkým přínosem dvoudílný frazeologický slovník *Фразеологічний словник української мови* (1993), ze kterého byly excerpovány frazémy obsahující názvy lesního a lučního rostlinstva. V neposlední řadě budeme čerpat i z internetových zdrojů, které nabízí nepřeberné množství poznatků.

1 Termín a jeho znaky

Problémy terminologie se zabývali významní lingvisté jako například Grigorij Osipovič Vinokur, Olexandr Olexandrovič Reformatský, Olga Sergejevna Achmanova a další.

Terminologie je nauka o termínech, tj. o odborných názvech, a o způsobu jejich vytváření a začleňování do systémů. Výraz terminologie se častěji používá pro označení konkrétních systémů termínů, česky označovaných též slovem názvosloví, případně odborné názvosloví. V lingvistice se rozlišují pojmy „terminologie“ a „terminologický systém“. Pod pojmem terminologie rozumíme soubor termínů používaných v určité vědní oblasti. Terminologický systém, narozdíl od terminologie, není tvořen zároveň se vznikem určité vědní disciplíny, ale závisí na etapách vzniku teorie dané vědy. Terminologickým systémem rozumíme systém termínů v konkrétním vědeckém nebo technickém odvětví, který slouží vědecké teorii nebo vědeckému konceptu.[1]

„*Termín je jednoslovný nebo víceslovný pojem s jasně definovaným významem, který je užíván v určitém odvětví vědy, techniky, umění, společenského a politického života a se liší od základního a obecného významu. Vstupuje do systémů vztahů s jinými podobnými jednotkami jazyka a spolu s nimi tvoří speciální systém – terminologii*.“[2]

Základem každého termínu je definice jím označované skutečnosti. Termíny představují přesný a zároveň stručný popis předmětu nebo jevu. Každé odvětví má své pojmy, které tvoří podstatu terminologického systému.[3]

Při charakteristice termínu jako speciální lingvistické jednotky lze určit několik společných rysů:

1. **Systematičnost**

   Každý termín je součástí terminologie, ve které má svůj význam. Mimo danou terminologii může být význam tohoto termínu zcela odlišný.

2. **Přesnost**

   Termín musí co nejpřesněji vyjádřit podstatu věci, kterou označuje. Nepřesný termín může být zdrojem nedorozumění mezi odborníky. Proto se říká, že se vědci nejprve shodnou na termínu a teprve poté se pustí do diskuze.

---

[1] *Термінознавство як наука: Поняття «термінологія» і «терміносистема».* StudFiles [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: https://studfiles.net/preview/5437699/page:4/#9

[2] БАЖАН, Микола. *Українська Радянська Енциклопедія*: В 17 томах. Т 14. Київ: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1963. с. 359.

[3] *Термін та його особливості* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://otherreferats.allbest.ru/languages/00209617_0.html

3. **Tendence k jednoznačnosti**

   Pokud je většina slov v běžné řeči mnohoznačná, termíny jsou vzhledem ke svému charakteru jednoznačné.

4. **Přítomnost definice**

   Každý vědecký termín má svoji definici, která přesně vymezuje jeho význam. [4]

Někteří terminologové poukazují i na další znaky termínu:

1. neutralita, absence emocionálně-expresivního zabarvení
2. absence synonym
3. mezinárodní charakter (znalost internacionálních termínů umožňuje snadnou komunikaci mezi odborníky z různých částí světa)
4. stručnost (je snazší používat krátké termíny)
5. schopnost tvořit deriváty, například: барвінок – барвінковість – барвінковий – барвінчастий[5]

Všechny tyto výše uvedené znaky platí pouze pro ideální termín. V praxi není zdaleka vždy možné vytvořit termín, který by splňoval všechny tyto požadavky, zejména pokud jsou botanického původu.

Vědecké termíny botanické nomenklatury ukrajinského jazyka jsou tvořeny těmito základními metodami:

1. **Metoda slovotvorná** – tvorba termínů pomocí předpon, přípon, skládání ale i zkracování slov
2. **Metoda syntaktická** – použití slovních spojení pro pojmenování rostlin
3. **Metoda výpujček** – pojmenování termínu cizím slovem, například: savlia – шавлія, nonea – нонея, paeonia – півонія[6]

---

[4]ГРИЩЕНКО, Арнольд, Любов МАЦЬКО а Марія ПЛЮЩ. *Сучасна українська літературна мова*. 3. Київ: Вища школа, 2002. с. 189.

[5]ЛІПІНСЬКА, Алла. Науково-технічна термінологія: Навчальний посібник для дистанційного навчання. Навчальне видання. Київ: Університет "Україна", 2007. с. 41.

[6]Способи творення термінів певного фаху [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://studfiles.net/preview/5605372/page:11/

Nejednoznačný je také postoj k vypůjčeným termínům. Někteří učenci, takzvaní puristé,[7] ke kterým se hlásí například: Agnatanel Krymskyj, Jevhen Tymčenko, Olena Kurylo a Serhij Smerečynskyj. Tito jmenovaní nepodporují převod termínů z cizích jazyků. Místo toho nabízejí vytváření termínů pomocí zdrojů vlastního jazyka.[8] Ale ve skutečnosti to vždy nefunguje. Někteří považují výpůjčky termínů za nezbytnost, ale zároveň se domnívají, že by podíl cizích slov v příslušném jazyce neměl být vyšší než 15 %, aby nedocházelo k úbytku lidové terminologie.[9]

Moderní ukrajinská terminologie je relativně stabilní a stanovena tradicí lexiko-sémantického systému, který se neustále vyvíjí a postupně zlepšuje.

[7] lingvistický termín označující nadměrnou touhu po čistotě literárního jazyka
[8] tyto pokusy probíhaly v němčině, češtině, ruštině a ve 20. letech 20. století i v ukrajinštině
[9] *Способи творення термінів. Студопедия* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://studopedia.org/4-182422.html

1.1 Česká terminologie a její vývoj

1.1.1 Botanická systematika a taxonomie

Systematika je součástí systematické biologie.[10] Hlavním úkolem této disciplíny je popis a klasifikace různých existujících i již vymřelých druhů rostlin a jejich rozdělení do určitých systematických skupin neboli taxonů. V souvislosti s tím se rozlišují dva hlavní typy systémů – hierarchický a fylogenetický.[11]

Hierarchický systém vznikl v 18. století badatelskou činností významného švédského botanika Carla Linného (1707–1778). Ve svém díle *Systema naturae*[12] (1735) Linné poprvé systematicky uspořádal všechny tehdy známé druhy organismů. Tento systém založil na podobnostech mezi druhy, které považoval za důležité, a seřadil všechny organismy do hierarchie taxonů. Tuto práci později znovu doplňoval a rozšiřoval, a tak roku 1753 vydal *Species plantarum*[13] od kterého se datuje začátek platného publikování jmen rostlin. Díky tomuto dílu prosadil všeobecné užívání tzv. binomické[14] nomenklatury pro druhy.[15] (viz dále v podkapitole 1.1.2)

„*Fylogenetický systém vychází z teorie Charlese Darwina o původu druhů*[16]*, která se intenzivně rozvíjí do současnosti. Oba tyto systémy uznávají jako základní taxon druh, i když v každém systému je jinak definovaný.*“[17]

Taxonomie je vědní obor, který se zabývá hierarchickým systémem klasifikace a pojmenováváním jednotlivých taxonů. Má velký význam, protože bez přesné definice druhů rostlin je studium flory nemožné.

---

[10] věda o rozmanitosti živých organismů
[11] *Názvosloví: Botanická systematika, odborná nomenklatura – názvosloví* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://fab.zshk.cz/vyuka/nazvoslovi.aspx
[12] česky „*Systém přírody*“
[13] česky „*Druhy rostlin*“
[14] dvouslovné
[15] MÖLLEROVÁ, Jana. *Linné, Carl*. Botany.cz [online]. 26. 1. 2009 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://botany.cz/cs/linne/
[16] plný anglický titul: „*On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life*“, česky „*O vzniku druhů přírodním výběrem, neboli uchováním prospěšných plemen v boji o život*“
[17] *Názvosloví: Botanická systematika, odborná nomenklatura – názvosloví* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://fab.zshk.cz/vyuka/nazvoslovi.aspx

1.1.2 Odborná botanická nomenklatura

Odborná botanická nomenklatura je pomocná disciplína systematické biologie, která se zabývá vědeckým názvoslovím, jeho tvorbou, použitím a změnami. Tvorba názvů rostlin se řídí Mezinárodním kódem botanické nomenklatury ICBN[18]. Tento kód stanovuje Mezinárodní botanický kongres, který se od roku 1969 pravidelně schází každých 6 let. Poslední kongres se konal roku 2017 v Čínské lidové republice.

Kód je závazný a skládá se ze zásad, pravidel, článků a doporučení. Vznikl k usnadnění komunikace mezi vědci. Nedochází tak ke zbytečné tvorbě nových jmen pro již pojmenované taxony, a také ulehčuje orientaci v tomto systému.

Hlavní zásady kódu:

1. Botanické názvosloví je nezávislé na názvosloví zoologickém a bakteriologickém.
2. Názvosloví druhu je binomické. Jméno druhu se skládá ze dvou slov a jména autora, který daný druh popsal (tzv. autorita). Na prvním místě je jméno rodové, většinou vyjádřené substantivem a na druhém místě stojí jméno druhové (druhový přívlastek), většinou vyjádřené adjektivem.
3. Základními jednotkami tohoto systému jsou: druh, rod, čeleď, řád, třída, oddělení a říše.
4. Každý přesně vymezený a zařazený taxon musí mít pouze jedno platné jméno.
5. Pojmenování taxonomické skupiny je založeno na principu priority uveřejnění.
   Jako platný název je považován historicky první zaznamenaný název (*Species plantarum* 1753), ostatní názvy jsou synonyma.
6. Vědecká jména jakýchkoli taxonomických skupin jsou latinská, bez ohledu na jejich původ a řídí se latinskou výslovností. Nesou tzv. autorské značky, což jsou zkratky jmen autora či autorů.

[18] International code of botanical nomenclature – ICBN

Další uznávaná pravidla:

1. Latinská jména taxonů se píší bez diakritických znamének.
2. Latinské druhové a rodové názvy se píší kurzivou.
3. Rodové jméno druhu (v latině) začíná velkým počátečním písmenem.
4. Druhový přívlastek vždy začíná malým písmenem, i když je odvozen od jména osoby.
5. Není-li přívlastek jednoslovný, musí být slova, která jej tvoří spojena spojovníkem.
6. Jméno rodu se píše v nominativu singuláru, jméno vyššího taxonu se píše v nominativu plurálu. [19]

[19] Informace k této problematice byly čerpány z těchto dvou internetových zdrojů:
HRONEŠ, Michal. *Pravidla botanického názvosloví*. BioLib.cz [online]. 18.09.2009 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: https://www.biolib.cz/cz/article/id16/
Názvosloví: Botanická systematika, odborná nomenklatura – názvosloví [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://fab.zshk.cz/vyuka/nazvoslovi.aspx

1.1.3 Dějiny české botanické nomenklatury

Jako každé období v historii lidstva, lze rozdělit i dějiny národního názvosloví na několik období. Toto rozdělení navrhuje profesor Josef Dostál ve svém díle: *Dějiny národní botanické nomenklatury*. In: *K problematice českého odborného jmenosloví rostlin* (1979).

1. **Pravěk českého botanického názvosloví.**

   „*S tímto obdobím se můžeme seznámit jen díky pracím filologů, kteří se zabývali studiem vývoje slovanských jazyků a jejich etymologií*.“[20] Mezi významné osobnosti v tomto oboru lze zařadit profesora Vladimíra Šmilauera a také brněnského profesora a jazykovědce Václava Macheka, který v roce 1954 napsal knihu *Česká a slovenská jména rostlin.* V této knize se lze dozvědět o původu dodnes užívaných rodových jmen rostlin, z nichž některá jsou v našem jazyce dodnes.

2. **Románské období (10.–13. století). Doba vlády posledních Přemyslovců.**

   Z tohoto období se nedochovaly žádné spisy, které by obsahovaly česká jména rostlin.

3. **Gotické období (14. století). Doba vlády Karla IV.**

   Z tohoto období se zachovalo mnoho literárních památek, například latinské nebo česko-latinské, většinou rýmované slovníky s českými vpisky pro českého čtenáře. Do dnešních dob se zachovaly v několika opisech latinsko-české vokabuláře, které obsahují několik set staročeských jmen rostlin. Tyto slovníky napsal profesor pražského vysokého učení Bartoloměj z Chlumce ve spolupráci s arcibiskupem Arnoštem z Pardubic.

4. **Období husitské (15. století).**

   Velice neklidné období v historii naší země, kdy docházelo k náboženským i sociálním konfliktům a k husitským válkám. Z této doby je velice málo zmínek o jménech rostlin. Několik rostlinných jmen obsahují *Knihy lékařské* (1439) Křišťana z Prachatic, zřejmě napsané pro válečné ranhojiče. Až za vlády Vladislava Jagellonského se objevují první cestopisy, které obsahují několik jmen cizích rostlin.

5. **Období českobratrské neboli humanistické (asi od roku 1500 do roku 1620).**

   Úpadek češtiny po husitských válkách nadále trval. Díla byla psána špatnou primitivní češtinou. Patří k nim například *Lactifer* Jana Vodňanského z roku 1511 a *Herbarz aneb zelinarz* Jana Černého z roku 1517. Ten obsahuje neobratné popisy rostlin a nová česká jména vzniklá počeštěním latinských jmen. O zdokonalení českého jazyka se v té době

[20] DOSTÁL, Josef. *Dějiny národní botanické nomenklatury.* In: HOLUB, Josef, ed. *K problematice českého odborného jmenosloví rostlin*. Praha: Academia, 1979, s. 9-16. Studie ČSAV, 6.

snažili družiny pracující na Bibli kralické a pražští vzdělanci po boku Daniela Adama z Veleslavína. Velký význam mají překlady díla Petra Andrei Mattioliho – *Herbarius*. Do češtiny toto dílo přeložil Tadeáš Hájek z Hájku a ve svém překladu použil jména rostlin převzatá z české lidové řeči. Velká část jím přeložených českých jmen se dodnes používá jako rodová jména rostlin. Latinsko-česko-německo-řecký slovník Veleslavínův, *Silva quadrilinguis* (1598) také přispěl historii českých jmen, ačkoli je zde velmi patrná závislost na latině a odklon od řeči lidové.

6. **Období pobělohorské protireformace čili období baroka (1620–1770) Doba úpadku česky psané literatury i jazyka.**

   Byla zničena česká inteligence i šlechta, která do té doby byla nositelem české kultury i jazyka. Hodnotná díla vydávala v cizině generace českobratrských exulantů. Čeština byla narušována germanismy a omezila se pouze na ústní podání venkovského lidu. Český kazatel Antonín Koniáš, jenž byl členem jezuitského řádu, během svého života spálil přes 30 000 česky psaných knih. Vydal *Klíč kacířské bludy k rozeznávání otvírající, k vykořenění zamykající* (1729),[21] v němž uvedl přesný seznam zničených knih. Do tohoto seznamu patřily i překlady Mattioliho herbáře, z něhož česká jména rostlin přecházela do ústní lidové slovesnosti, a takovým způsobem se zachovala dodnes.

7. **Období buditelské čili národního obrození (1770–1960).**

   Základ k vědeckému obrození jazyka českého položili čeští učení šlechtici Jan Jeník z Bratřic a Ignác rytíř Born, a také členové Učené společnosti Gelasius Dobner a Josef Dobrovský. Veškerý vědecký život té doby se soustředil v českém muzeu, v Učené společnosti a ve dvou českých vědeckých časopisech. Jedním z nich byl vědecký časopis *Krok,* založený významným českým filologem Josefem Jungmannem v roce 1821, a druhý *Časopis Českého muzea,* u jehož zrodu stáli spisovatel František Palacký a jeden z nejvýznamnějších přírodovědců první poloviny 19. století Kašpar hrabě ze Šternberka. Velmi důležitým dílem pro české botanické jmenosloví se stal Jungmannův pětidílný *Slovník česko-německý* (1835–1839), který obsahoval slovní zásobu z dosud známých pramenů i výrazy z českého dialektu.

   Další významnou osobou tohoto období se stal Jan Svatopluk Presl, který spolu se svým bratrem v roce 1819 vydal latinsky psanou *Květenu českou,* kde bylo uvedeno kolem 1500 českých rodových a druhových názvů rostlin. Jeho díla *O přirozenosti rostlin*

[21] BÍLÝ, Jiří. *Jezuita Antonín Koniáš: osobnost a doba*. Praha: Vyšehrad, 1996. s. 277.

(1820), *Všeobecný rostlinopis* (1846) a *Počátkové rostlinosloví* (1848) se stala základem českého tvarosloví a jmenosloví. Toto názvosloví však bylo nepřesné, kvůli tomu, že Presl nebral ohled na lidová jména a raději přejímal jména pro rody například z ruštiny či polštiny, nebo uměle vytvářel jména nová. I přesto se jeho termíny ujaly v české odborné literatuře natolik, že se Presl považuje za zakladatele nové české přírodovědecké nomenklatury.

8. **Období novočeské a současné.**

Prameny českého botanického názvosloví lze najít pouze ve dvou slovnících té doby: Riegrův *Naučný slovník* (1860–1874) a sedmidílný *Kottův Českoněmecký slovník gramaticko-fraseologický* (1878–1893). V roce 1906 vyšel *Dialektologický slovník moravský*, který obsahoval lidová jména rostlin a jehož autorem byl moravský jazykovědec a etnograf František Bartoš. Na konci 19. století již mnoho českých učenců publikuje česky. V tomto období vzniká Ottův slovník naučný (1888–1908), ve kterém se nachází mnoho českých botanických jmen.[22]

[22] DOSTÁL, Josef. *Dějiny národní botanické nomenklatury.* In: HOLUB, Josef, ed. *K problematice českého odborného jmenosloví rostlin.* Praha: Academia, 1979, s. 9-16. Studie ČSAV, 6.

1.2 Vznik a vývoj ukrajinské terminologie

„Žádná společnost nemůže existovat bez jazyka. Každý národ a každý jedinec žije v určité jazykové sféře. Úroveň rozvoje spisovného jazyka ovlivňuje intelektuální pokrok společnosti a svědčí o stavu jazykového růstu lidí.“[23]

Utváření spisovného jazyka na Ukrajině probíhalo za velmi nepříznivých podmínek, proto se odvětví terminologického systému nerozvíjelo přirozeně. Podmínky nestátnosti Ukrajiny znemožnily vytváření vědecko-technických, přírodovědných, humanitních a uměleckých terminologických systémů.

Zájem o odborný jazyk na Ukrajině vzrostl během období národního obrození. Dějiny vzniku ukrajinské terminologie jsou samostatnou součástí historie vývoje celého lexikálního systému jazyka. Existuje šest období, která jasně ilustrují souvislost mezi vývojem lexikálního systému jazyka a historií hmotné a duchovní kultury ukrajinského lidu.

1. **Období akumulace terminologie lexiky (9. století – první polovina 19. století).**

   Dané období je charakteristické prvními pokusy o vědecké vysvětlení pojmu termín a výrazné zvýšení jeho užívání v jazyce.

   Významnou roli v šíření vědomostí na Ukrajině mělo Ostrožské kulturně vzdělávací centrum a Kyjevsko-mohyljanská akademie. Ukrajinská přírodovědná terminologie je zastoupena v obecných slovnících té doby: *Лексикон славенороссский альбо імен толкование* (1627) Pamvy Beryndy, *Лексис* (1596) Lavrentije Zizanije, *Лексіконъ латинский* (1650) a také *Лексикон словено-латинський* Epifanije Slavineckého a Arsenije Koreckého-Satanovského.

   Zákaz ukrajinštiny jako prostředku komunikace a nejednotnost státního území zpomalovaly do poloviny 19. století vývoj ukrajinského spisovného jazyka.

2. **Činnost Vědeckého společenství Tarase Ševčenka (druhá polovina 19. století – začátek 20. století).**

   Toto období je charakteristické pokusy o nahrazení cizojazyčných termínů ukrajinskými ekvivalenty.

   Vědecké společenství Tarase Ševčenka[24] bylo založeno ve Lvově v roce 1873 a stalo se prvním ukrajinským vědeckým centrem vybudovaným na způsob evropské akademie.

---

[23] КОВАЛЬСЬКА, Наталя. *Становлення і розвиток української економічної термінології: Практикум з української мови для студентів I курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей* [online]. Одеса: ОНЕУ, 2012, 62 s. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://docplayer.net/54662837-Stanovlennya-i-rozvitok-ukrayinskoyi-ekonomichnoyi-terminologiyi-praktikum-z-ukrayinskoyi-movi-dlya-studentiv-i-kursu-vsih-form-navchannya-vsih-specialnostey.html

[24] V originále: Наукове товариство імені Шевченка (НТШ)

Tamní jazykovědci měli různé pohledy na rozvoj ukrajinské terminologie, a proto vznikly dva samostatné jazykovědné proudy. První proud, který zastupovali Viktor Levickyj a Ivan Puljuj vyzdvihoval terminologii založenou na lidovém jazyce, zatímco druhý proud, ke kterému patřili Ivan Horbačevskyj a Stepan Rudnickyj obhajoval zavedení do ukrajinského jazyka nových cizojazyčných termínů.

Díky společnému úsilí ukrajinských badatelů z tohoto společenství byla navržena jednotná terminologie a názvosloví.

3. **Období vzniku vědeckých společenství na východní Ukrajině.**

   Na území východní Ukrajiny se ukrajinská terminologie aktivně rozvíjela po vyhlášení Ukrajinské lidové republiky v roce 1917. Poté, co byl zrušen zákaz ukrajinského jazyka se začíná projevovat velký zájem o tuto disciplínu. Na vzniku ukrajinské terminologie se podílelo Ukrajinské vědecké společenství v Kyjevě, Univerzita v Kamenci Podolském a Ukrajinská akademie věd.

4. **Období činnosti Ústavu ukrajinského vědeckého jazyka.**[25]

   V letech 1921–1931 byly zaznamenány významné úspěchy ukrajinské lingvistiky, zejména v oblasti terminologie. V roce 1928 byla vydána díla *Інструкція для укладання словників* в ІУНМ, *За яким принципом укладати українську природничу номенклатуру* Olexandra Janaty a *За якими правилами укладає тепер Інститут української наукової мови українську природничу термінологію* Jakiva Lepčenka. V těchto pracích jsou zformulovány základní principy tvorby ukrajinské terminologie. (podrobněji v kapitole 1.2)

   Během tohoto období bylo publikováno mnoho různých slovníků zejména z odvětví humanitních a přírodních věd.

   Nicméně v roce 1932 byl Ústav ukrajinského vědeckého jazyka likvidován a tamější vědci se stali obětmi útlaku. Vydávání slovníků, dokonce i těch, které již byly připraveny k publikaci, bylo ukončeno, a již zveřejněné práce byly odstraněny z knihoven a knihkupectví.

5. **Období vývoje ukrajinské terminologie v letech 1932–1990.**

   Toto období je charakterizováno záměrnými pokusy ovlivnit vývoj ukrajinského jazyka. Formálně ukrajinský jazyk zakázán nebyl, ba naopak, mluvilo se o jeho rozkvětu a prospěšném vlivu, který na něj má ruština, ale ve skutečnosti ho korigovali

[25] V originále: Інститут української наукової мови ВУАН

v potřebném politickém směru. Ukrajinská vědecká terminologie ztratila svou originalitu a stala se kopií ruské terminologie.

Během let 1933–1935 vydal Ústav lingvistiky „Terminologické brožury“, v nichž významná část ukrajinských termínů byla nahrazena ruskými ekvivalenty. Po vydání těchto brožur byla terminologická činnost ukončena na čtvrt století. V druhé polovině padesátých let byl obnoven zájem o terminologii různých oborů. Prezidium Akademie věd v roce 1957 vytvořilo Slovníkovou komisi, která vydala 16 rusko-ukrajinských slovníků z nejdůležitějších odvětví. Hlavním cílem těchto slovníků bylo sblížení ukrajinské a ruské terminologie.[26]

6. **Současné období rozvoje ukrajinské terminologie.**

Koncem 20. století – začátkem 21. století se zřetelně projevuje zájem o ukrajinskou terminologii. Velkou událostí ve vědeckých přírodovědných kruzích bylo vydání publikace *Ілюстрований довідник з морфології квіткових рослин* (2004) Svitlany Ziman, Serhije Mosjakina, Oleny Bulach, Olhy Carenko a Ljubovi Felbaby-Klušiné v Užhorodu, která obsahuje 700 termínů s komentářem.

Významným příspěvkem k ukrajinské vědecké terminologii byla publikace s názvem *Чотиримовний словник назв рослин* (2001) Dmytra Hrodzynského, a také *Словник українських наукових і народних назв судинних рослин* (2004) Jurije Kobiva. Dále je třeba zmínit práci Rudolfa Gulky *Словник лікарських рослин світової медицини. Латинсько-українсько-російсько-англійський* (2005).

V oblasti vývoje biologické terminologie pracoval tým Světlany Ziman, Mykoly Fedorončuka, Jakiva Diducha, Dmytra Hrodzynského, Oleny Bulach a Serhije Mosjakina, kteří v roce 2011 dokončili čtyřjazyčný seznam názvů cévnatých rostlin Ukrajiny – *Латинсько-англо-російсько-український словник термінів з морфології та систематики судинних рослин*. Tento slovník obsahuje více než 7000 slovníkových hesel.[27]

---

[26] Informace k tomuto tématu čerpány z: КОВАЛЬСЬКА, Наталя. *Становлення і розвиток української економічної термінології: Практикум з української мови для студентів I курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей* [online]. Одеса: ОНЕУ, 2012, 62 s. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://docplayer.net/54662837-Stanovlennya-i-rozvitok-ukrayinskoyi-ekonomichnoyi-terminologiyi-praktikum-z-ukrayinskoyi-movi-dlya-studentiv-i-kursu-vsih-form-navchannya-vsih-specialnostey.html

[27] *Біологічна термінологія та номенклатура в Україні* [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Philologia/45807.doc.htm

Velmi důležitým směrem terminologie je vývoj termínů, které by splňovaly všechny jazykové a logické požadavky. Proto byl v roce 1992 Ministerstvem školství a státní normou zřízen Technický výbor pro normalizaci vědecko-technické terminologie.[28]

Vývoj ukrajinské terminologie je složitý a jeho průběh je nerovnoměrný. Střídala se období intenzivního vzestupu a úplné stagnace. Současná etapa je charakterizována mimořádnou činností v oblasti terminologie a pracemi zaměřenými na jasnou formulaci požadavků pro dané termíny.

[28] ukrajinsky: Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології

1.3 Lexikálně gramatická charakteristika tvoření termínů

„*Vývoj jazyka je do značné míry ovlivněn vývojem jeho slovotvorného systému, na nějž působí mnoho faktorů. Stanovení tendencí ve vývoji slovotvorných procesů a zlepšení lexikografické teorie a praxe vždy patřily mezi nejdůležitější otázky lingvistických výzkumů*.“[29]

Slovotvorbou terminologického lexika se ve svých pracích do značné míry zabývali ruští terminologové, například: Dmitrij Lotte, který napsal *Основы построения научно-технической терминологии* (1961), Valerij Danilenko a Alexandra Superanskaja, ukrajinskou biologickou terminologií se ve svém díle *Формування української біологічної термінології* (1991) zabývala Ljudmyla Symonenko. Dalšími významnými badateli jsou Fionilla Nikitina, Mykola Feščenko a Alla Šamota, která napsala *Назви рослин в українській мові* (1985).[30]

Slovotvorba neboli derivatologie je lingvistická disciplína, která má za úkol popsat všechny způsoby tvoření slov, jejich stavbu a slovotvorné vztahy, které mají k jiným slovům.[31]

Existují tři způsoby vzniku nových slov: derivace, kompozice, a přejímání cizojazyčných slov.

Nejprve je potřeba vysvětlit několik základních pojmů.

Slovotvorný formant je v Encyklopedickém slovníku češtiny definován takto:

„*Ve slovotvorných teoriích se formant traktuje dvojím způsobem:*

1. *Jako spojení slovotvorných morfémů – prefixů a afixů, tedy jako tzv. slovotvorný afix, jímž se formuje tzv. slovotvorný základ.*
2. *Jako souhrn všech existujících formálních prostředků, jimiž se odlišuje utvořené slovo od slova základového*.“[32]

Odvozené slovo se skládá ze slovotvorného základu a z formantu, jímž může být předpona, přípona, koncovka nebo jejich kombinace.

Slovotvorný základ je ta část odvozeného slova bez koncovky, k níž je připojován slovotvorný formant. Může se shodovat s kořenem nebo s tvaroslovným kmenem slova základového.

Tvorba termínů zahrnuje všechny strukturní typy: jednoslovné termíny, termíny kompozita a víceslovné termíny.

---

[29] ТОМІЛЕНКО, Людмила. *Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови*. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. с. 83.
[30] Tamtéž
[31] *Pojem derivologie*. SLOVNÍK CIZÍCH SLOV SCS.ABZ.CZ [online]. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://slovnik-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/derivologie
[32] KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed. *Encyklopedicqký slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 138.

Výběrová analýza lexikálně gramatických charakteristik botanických termínů ukázala, že nejčastějším způsobem tvorby uvedených jednoslovných termínů je morfologická derivace, což je způsob obohacení lexikálního fondu jazyka. Tento způsob tvoření spočívá ve spojení derivačních morfémů s kořenem nebo s odvozenou částí slova, nebo pomocí kompozice.

Většinu botanických termínů tvoří substantiva, proto je hlavní pozornost věnována právě jejich tvorbě.

Následující výzkum vychází z ukrajinsko-českého slovníčku, který tvoří přílohu této práce. Z vědeckých názvů rostlin je v něm zahrnuto 56 lesních a 59 lučních. Lidových pojmenování lesních rostlin obsahuje 996 a lučních 1380. Dále se též ve slovníku nachází 111 vědeckých názvů českých lesních a lučních rostlin a 887 jejich lidových názvů.

Slovotvorba ukrajinských vědeckých termínů

Nejčastějším způsobem slovotvorby termínů lesního a lučního rostlinstva je sufixální způsob, při němž se sufixy připojují ke slovnímu základu. Početně menším se ukázalo tvoření názvů pomocí kompozice a na třetím místě se umístil prefixálně-sufixální způsob tvoření. Je třeba poznamenat, že se vědecké názvy téměř netvoří prefixálním způsobem. Bezafixální způsob a tvoření názvů skládáním slov úplně absentuje.

Následující graf zobrazuje procentuální vyjádření derivačních způsobů tvoření ukrajinských vědeckých termínů lesního a lučního rostlinstva. Ačkoli slovník obsahuje větší množství termínů, počet jednotek, z nichž vychází výzkum je podstatně menší. Je to způsobeno hlavně tím, že se některé rodové názvy opakují. Do výzkumu také nebyly zahrnuty názvy, které se netvoří pomocí flexe. Proto základní počet vědeckých termínů, ze kterého jsme vycházeli je 62.

graf 1

Slovotvorba ukrajinských lidových názvů

Jelikož je lidových názvů mnohem více než vědeckých, ukážeme si procentuální vyjádření derivačních způsobů tvoření ve dvou oddělených grafech. Do výzkumu bylo zařazeno 577 názvů lesního rostlinstva a 538 názvů rostlinstva lučního.

graf 2

graf 3

Z grafů můžeme vyčíst, že u lidových názvů lesního a lučního rostlinstva stejně jako u vědeckých převažuje sufixální způsob jejich tvorby. U lidových názvů lesních květin je to 76,7 %, u lučních 73 %.

Druhý nejpočetnější způsob tvoření je pomocí kompozice. Ten je zastoupen u lučního rostlinstva 13,5 % a u lesního 9 %.

Prefixálně-sufixálním způsobem je tvořeno 7,8 % lidových názvů u lesního rostlinstva, u lučního rostlinstva tvoří lidová pojmenování o něco málo více, a to 8,9 %.

Jak jsme již zmiňovali, prefixální způsob není charakteristický pro tvorbu vědeckých názvů. Na lidových pojmenování lesního rostlinstva se však podílí z 1,5 % a téměř shodně taktéž u rostlinstva lučního.

Na rozdíl od vědeckých názvů se u lidových vyskytuje tvoření termínů pomocí skládání slov. Tento způsob je u lesního rostlinstva zastoupen 5 % a u lučního 3 %. Prefixální způsob se vyskytuje jen v nepatrné míře.

Posledním zkoumaným způsobem je tvoření názvů pomocí skládání slov. Zatímco u vědeckých názvů tento způsob absentuje, u lidových názvů lesního rostlinstva tvoří 5 % a u lučního 3 %.

1.3.1 Derivace

Sufixální způsob tvoření

Jak již bylo zmíněno výše, sufixální způsob tvoření slov patří mezi nejproduktivnější způsoby derivace v ukrajinském jazyce.

Při tvorbě vědeckých názvů lesního a lučního rostlinstva sufixálním způsobem jsou nejproduktivnější následující sufixy: **-к** (25,8 %), **-ець** (11,3 %), **-ник** (9,7 %), mnohem méně termínů se tvoří pomocí sufixů: **-ин** (8 %) a **-ян** (6,5 %).

graf 4

U lidových názvů je počet a variabilita sufixů (viz grafy 5 a 6) ve srovnání s vědeckými vyšší.

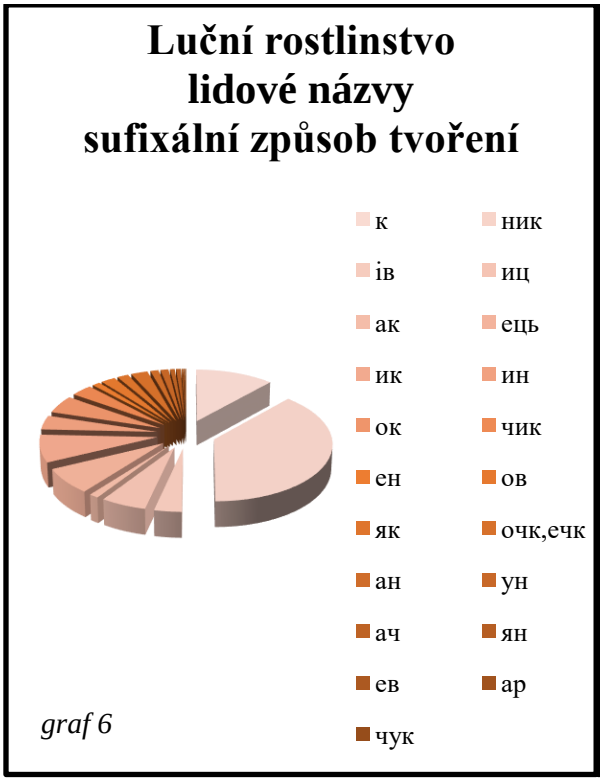

graf 6

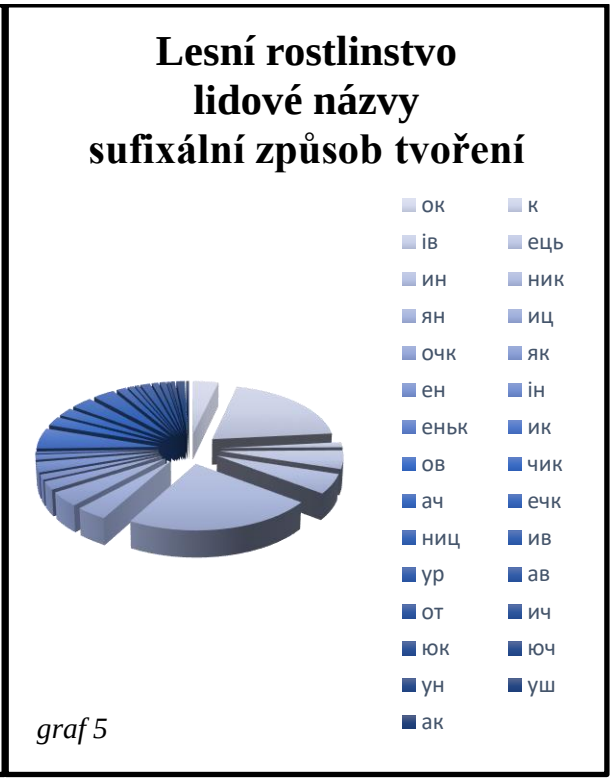

graf 5

Jak u lesního, tak u lučního rostlinstva se nejproduktivnějším sufixem ukázal být sufix **-ник**. Pomocí něj se tvoří 23 % názvů lesního rostlinstva a lučního dokonce pak 38,4 %. Druhým nejproduktivnějším je sufix **-к**, který je u lesního rostlinstva zastoupen 19,7 % a u lučního 11,3 %. Dalším často užívaným sufixem je sufix **-ик**, který je u lučního rostlinstva používán o něco více než u lesního.

Prefixální způsob tvoření

Prefixace je způsob slovotvorby, jenž spočívá v připojování prefixu ke slovnímu základu. Pomocí prefixace může dojít ke změně významu slova, ale nedochází ke změně slovního druhu. Při tvorbě botanických pojmenování se tento způsob neukázal jako produktivní.

Prefixálně-sufixální způsob tvoření

Prefixálně-sufixální způsob tvorby nových slov spočívá v připojení k slovotvorné osnově dvou afixů, prefixu a sufixu. Tyto afixy mohou mít různé sémantické významy.

Při tvorbě botanických termínů se ve značné míře vyskytují prefixy vlastní ukrajinskému jazyku, například: **про-, без-, під-, при-, пере-, роз-**, k nim se nejčastěji připojují sufixy: **-к, -ок, -ник**.

Z vědeckých názvů lze uvést: проліска[VN33], підмаренник[VN], переліска[VN], z lidových můžeme zmínit tyto názvy: безвершки[LN34], розхідник[LN], приворотник[LN].

[33] VN – vědecký název
[34] LN – lidový název

1.3.2 Kompozice

„*Kompozice je způsob tvoření nových slov pomocí skládání dvou nebo více slov, slovotvorných základů nebo kořenů do jedné lexikální jednotky*.“[35]

Skládání slovotvorných základů

Tento způsob tvoření slov patří mezi poměrně produktivní. Jak u lidových, tak u vědeckých pojmenování je tento způsob tvoření druhý nejproduktivnější. U lidových názvů můžeme uvést například: „білосніжка“, „жовтобрюшка“, „сорокосилник“, „волокінник“, „одноягідник“, „чотирилисник“, „чортогриз“, „горицвіт“, „жовтоцвіт“, „стародубка“, „чорногірка“, „терпибіда“. Z vědeckých jsou to: „звіробій“, „ломиніс“, „молочай“, „нечуйвітер“, „суховершки“.

Skládání vět

Existuje zvláštní skupina sousloví, jež se těžko charakterizují a nelze u nich určit syntaktický vztah. Můžeme zmínit následující termíny: „євшан-зілля“, „мати-й-мачуха“, „люби-мене-не-покинь“, „брат-і-сестра“. V ukrajinské lingvistice se určující část slovního spojení tohoto typu nazývá přístavek[36]. Lze vyčlenit dvě podskupiny těchto slovních spojení: první je charakteristická tím, že se přístavek dává před slovo, jež je rozvíjené: „сон-трава“, „сон-цвіт“, „хрест-трава“, „плакун-трава“, „мир-зілля“, a v druhé podskupině přístavek následuje po určovaném slovu: „льон-довгунець“, „квітка-зірка“.

V současné botanické terminologii se velice zřídka vyskytuje poslední skupina, tzv. termíny-věty („люби-мене-не-покинь“, „не забудь-мене“). S názvy tohoto typu se můžeme setkat převážně v ukrajinské beletrii. Botanické termíny tohoto typu se v češtině nevyskytují.

Termíny slovní spojení, termíny věty

Vývoj a zkoumání druhů lesního a lučního rostlinstva a rozšíření terminologického systému novými názvy vedlo k nutnosti konkretizovat některá pojmenování, což je přínosné pro získání úplnější informace o názvu, nebo původu dané rostliny.[37] U vědeckých názvů můžeme uvést například: „зірочки жовті“ a „зірочки маленькі“, „зірочник великоквітий“ a „зірочник середній“, „купина багатоквіткова“ a „купина запашна“.

U lidových pojmenování jsou to: „батіг іванів“ a „батіг довгий“, „бабка вузька“, „бабка довга“ a „бабка мала“.

---

[35] *Словоскладання. Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970-1980)* [online]. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: http://sum.in.ua/s/slovoskladannja

[36] ukrajinsky прикладка

[37] СИМОНЕНКО, Людмила. *Формування української біологічної термінології*. Київ: Наукова думка, 1991. с. 24.

Termíny-sousloví se používají k systematizaci rostlin. K rodovému názvu se připojuje jeho vidová charakteristika: „щавель береговий“, „щавель дикий“, „щавель звичайний“, „щавель конський“, „щавель круглий“, „щавель людський“, „щавель сладкий“.

Při tvorbě těchto termínů, jež sestávají ze substantiv a adjektiv („материнка звичайна“[VN], „льон собачий“[LN]), je potřeba dodržovat určité pořadí. Podstatné jméno je vlastní termín neboli rod, jenž vyjadřuje název květiny a stojí na prvním místě, za ním následuje přídavné jméno neboli vid, který tvoří přívlastek k rodovému názvu a udává charakteristiku vlastností rostliny. Adjektivem lze vyjádřit místo výskytu rostliny i její fyzikální vlastnosti, jako je chuť, vůně nebo barva. Můžeme uvést například: „фіалка болотна“, tento přívlastek vyjadřuje, že květina roste v bažinatých místech, „фіалка пахуча“, nám napovídá, že tato květina krásně voní, z názvu „фіалка кримська“ lze usoudit, že se tento druh rostliny vyskytuje pouze na určitém místě, a to na Krymu. (podrobněji v kapitole 2.2)

Nesmíme také opomenout přejímaní termínů z cizích jazyků. V botanické terminologii se přejímá zejména z latiny. Lze vydělit dva způsoby: bezprostřední přejímaní termínu v jeho původní formě (písemné a fonetické) a doslovný překlad do ukrajinštiny čili kalkování.[38] Toto ilustrují následující příklady: *acacia* – акація, *hyacinthus* – гіацинт, *gladiolus* – гладіолус.

[38] *Лексико-граматична характеристика термінів* [online]. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: http://5rik.ru/better/article-163381.php

1.4 Lidová botanická terminologie

Lidová botanická terminologie se výrazně liší od oficiální neboli vědecké terminologie. Vědecké jmenosloví má obecně daný název konkrétní rostliny, který se řídí určitými pravidly, ale lidová pojmenování jsou založená na pozorování lidí, jejich víře, a také na významu rostliny. (viz blíže kapitola 2.2)

Například rostlina, která je rozšířená na území Ukrajiny: „медунка“ *Pulmonaria L.*. Základem tohoto názvu jsou chuťové vlastnosti. Sladký nektar, přítomný v květinách chuťově připomíná med. Slovo „медунка“ je spisovný název, široce známý jak v naučné, tak v krásné literatuře. Toto pojmenování má mnoho derivací: „медуниця“[LN], „медівник“[LN], „медок“[LN], „медунчик“[LN], „медулька“[LN], „медуничник“[LN], „медунишник“[LN], „медянка“[LN], „медяниця“[LN], „медовичок“[LN], „медуника“[LN]. Ačkoli jsou tato slova tvořena stejným způsobem, a to sufixací, jejich znění jasně ukazuje, že patří k hovorovému stylu a jsou ovlivněna působením dialektů.[39]

Některé rostliny se lidově nazývají podle svých vlastností, ale tyto názvy se nikdy nestanou spisovnou normou, protože základní forma je poměrně stálá a živá. V jazyce existuje několik variant názvů rostlin, například: *Conium L.*. Kromě názvu „болиголов“ se v literatuře vyskytuje i forma ženského rodu „болиголова“[LN].[40]

Většina ukrajinských slovníků zachycuje slova „березка“ a „берізка“ jako úplná synonyma k latinskému *Convolvulus arvensis L.* — „березки польової“[VN]. Můžeme uvést několik příkladů užití názvu „берізка“ v umělecké literatuře, přestože normativní forma je „березка“. Pro srovnání: „*Розплився, розтуманився в батьковій сльозі чепурний тендітний бантик, що білів у Світлани на голові, немов ніжна польова берізка*“[41] Olesja Hončara a „*А там, по луках, світила жовта кульбаба, як зорі на небі, крутилась на одній ніжці березка, міцно тримався землі деревій…*“[42] Mychajla Kocjubynského.
To svědčí o téměř identickém použití obou variant. Tato analýza hovoří o synonymii a paralelním užití obou forem.

[39]Informace k této kapitole čerpány z: ФЕЩЕНКО, Микола Миколайович. *Нормативність ботанічних термінів* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine7-5.pdf
[40]Tamtéž
[41]ГОНЧАР, Олесь. Твори в шести томах. Т 2. Дніпро, 1978. с. 445.
[42]КОЦЮБИНСЬКИЙ, Михайло. *В дорозі.* УкрЛіб [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1064&page=2

2 Etymologie

2.1 Etymologie a její principy

„*Historická lexikologie je část lingvistiky, která studuje historii lexikální struktury jazyka, jeho formování a vývoj, historii slov a jejich významy, a také změny v různých skupinách slov. S historickou lexikologií je těsně spjata etymologie.*“[43]

Etymologie (z řeckého etymon „pravdivý“ a logos „nauka“) – je obor lingvistiky zkoumající původ a vývoj slov. Hlavním cílem etymologie je najít a vysvětlit primární význam a formu slov a zjistit, jaký je hlavní znak, který tvoří osnovu pojmenování. Prvek, který je základem pojmenování a tvoří vnitřní formu slova, není vždy ten nejdůležitější nebo nejvýraznější. Může to být jeden z mnoha rysů, který jen náhodně přitáhl pozornost. A to je důvod, proč v různých jazycích může být jeden a tentýž předmět nazýván na základě rozličných vlastností, například: ukrajinsky: „пролісок“ – „ten, který roste na okraji lesa“, rusky: „подснежник“ – „ten, který kvete pod sněhem“, německy: „schneeglockchen“ – „sněhový zvoneček“, anglicky: „snowdrop“ – „sněhová kapka.“[44]

„*Vědecká etymologie je spojena s komparativní historickou metodou a je založena na šesti principech: fonetickém, sémantickém, morfologickém, genetickém, řečovém a prostorovém.*“[45]

1. **Fonetický princip**

   Fonetický princip zohledňuje zákony o zvukových změnách jak v jednom konkrétním jazyce, tak ve skupině příbuzných jazyků. Slova, která pochází z jednoho kořene, ve kterém se střídají samohlásky [o] a [e] v otevřené slabice a samohláska [i] v uzavřené, například: ukrajinsky „борщівник звичайний“[VN] a rusky „борщевик обыкновенный“[VN]. V mezích jednoho jazyka, například: „петрів батіг“[LN] – „петрові батоги“ [LN]. Dalším příkladem je střídání souhlásek [к] – [ч] „мак дикий“[VN] a „мачок“[LN], nebo „барвінок малий“[VN] a „барвіночок“[LN].

[43] КОЧЕРГАН, Михайло Петрович. *Вступ до мовознавства:* Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Серія «Альма-матер». Київ: Видавничий центр "Академія", 2001.с. 235.
[44] Tamtéž, str. 236.
[45] Tamtéž str. 237.

2. **Sémantický princip**

   Sémantický princip usiluje o nalezení shody ve významu slov se zohledněním zákonitostí sémantických změn. Slunečnice („соняшник“) – květina, která se podobá slunci. Tomu odpovídá i její název. Dále například: šípek („шипшина“) – má na sobě trny, z toho je patrné, že „шипшина“ znamená s trny (з шипами).

3. **Morfologický princip**

   Morfologický princip vyžaduje zjištění morfematické struktury slova. Tvorba slov například pomocí sloučení jejich základů: „зимолюбка“[LN], „перекотиполе“[LN], nebo prefixálně-sufixální způsob tvoření: „пролісок“ [LN].

4. **Genetický princip**

   Genetický princip spočívá ve srovnání slov pouze příbuzných jazyků, to znamená, že není dovoleno vycházet za hranice jazykové rodiny. Například: „мокрець“[LN], „мокравник“[LN], „мокринець“[LN], „мокриця“[LN], „перерванець“[LN], „черевець“[LN] nebo „барвінок“[LN], „барвін“[LN], „барвінець“[LN], „бервінець“[LN], “бервінок“[LN].

5. **Řečový princip**

   Řečový princip vychází z reálií, které dané slovo označuje. Například název květiny „братки“[LN] se stává pochopitelným, když si uvědomíme, že každá květina se skládá ze spojených dvoubarevných okvětních lístků, které připomínají sourozence.

6. **Prostorový princip**

   Prostorový princip může pomoci určit, z kterého jazyka je dané slovo vypůjčeno na základě geografické lokalizace slova.[46]

[46] Základní informace o vědeckých principech čerpány z: КОЧЕРГАН, Михайло Петрович. *Вступ до мовознавства*: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Серія «Альма-матер». Київ: Видавничий центр "Академія", 2001.

2.2 Sémantika ukrajinských lidových názvů rostlin

Názvy rostlin jsou v ukrajinském jazyce rozděleny na deriváty s jasnou etymologií a na ty, které vyžadují zvláštní etymologický výzkum. Analýzou odvozených názvů lze konstatovat, že obecně charakterizují buď fyzikální vlastnosti rostlin nebo svědčí o přítomnosti prvků, které v člověku vzbuzují určitý zájem a naznačují možnost použití rostlin v každodenním životě.

V těchto pojmenováních se vyskytují následující vlastnosti:

1. **Podoba rostliny s jiným předmětem**

   Květy rostliny s názvem „цмин пісковий“[VN] jsou načechrané a měkké, čímž připomínají kočičí kožíšek, proto se jim lidově říká „котики“[LN] nebo „котячі лапки“[LN]. „Купина запашна“[VN] a „дзвоники круглолисті“[VN] svými květy připomínají zvonečky, proto se jim také říká „дзвоники“[LN] nebo „дзвіночки“[LN]. Lidový název rostliny „бобівника трилистого“[VN] je „бобко“[LN], „бобовник“[LN], „боб“[LN], „бібник“[LN], což svědčí o podobnosti listů rostliny s listy bobů. Květy rostliny „зірочка жовтоа“[VN] svojí strukturou připomínají hvězdy na nebi, proto se jim také říká „зірочки“[LN].

2. **Barva**

   Odvozená jména jsou tvořena od adjektiv označujících barvy: „білосніжка“[LN], „жовтобрюшка“[LN], „золоте зілля“[LN]. Mohou však být odvozeny i od názvů barev jiných rostlin: „бурячки“[LN], z barevné podobnosti zvířat: „лисички“[LN] nebo z názvů přírodních jevů: „вогник“[LN].

3. **Vůně**

   Specifika vůně rostliny mohou být vyjádřena názvy, které jsou odvozené od verb, adjektiv a substantiv: „огірошник“[LN] – voní jako čerstvá okurka. „Підмаренник запашний“[VN] má silnou a příjemnou vůni, proto má rovněž názvy „пахучка“[LN], „мар’янка пахуча“[LN], nebo „жасминник“[LN] – voní jako jasmín.

4. **Chuť**

   Chuť rostlin odráží názvy, které jsou odvozeny od substantiv, jako například med: „медуниця“, od jakostních adjektiv označujících chutě a také od verb. „Гірчак перцевий“[VN], jiným názvem „водяний перець“[VN], má hořkou a pálivou chuť, kvůli které je nazýván „горчиця“[LN] nebo „гірчак“[LN]. „Щавель кінський“[VN] je kyselý, a proto se lidově nazývá „кислик“[LN], „кислиця жаб’яча“[LN] nebo „гірка трава“ [LN].

5. **Fyzikální vlastnosti**

Fyzikální vlastnosti rostlin, které vnímáme dotekem odráží názvy odvozené od verb, adjektiv i substantiv: „різуха“[LN], „гостровершки“[LN], „серпій“[LN], „гострица“[LN], „колючка“[LN]. Například „смолянка липка“[VN] je pokrytá lepkavou šťávou, takže ji lidé nazývají „липка“[LN], „клей сорочий“[LN], „смолка“[LN].

6. **Specifika stavby rostlin**

Mohou je vyjadřovat názvy odvozené od všech slovních druhů. V tomto případě je informace o stavbě rostliny částečně spojena s podobností rostliny s jinými předměty například: „мітлиця“[LN], „лисохвіст“[LN].

7. **Čas**

Názvy rostlin s označením časových údajů jsou tvořeny především substantivy a adjektivy: „денниця“[LN], „веснянка“[LN], „пізньоцвіт“[LN].

8. **Místo výskytu rostlin**

Názvy rostlin, jež odráží místo výskytu, jsou tvořeny substantivy, například: „заболотник“[LN] – roste v bažinaté krajině, „підлісник“[LN] – roste v lese nebo v jeho blízkosti; zřídka adjektivy: „мокрець“[LN] – roste na mokrém místě, a verby: „плавушник“[LN] – roste ve vodě. Jako další příklady lze uvést víceslovné lidové názvy: „безсмертник польовий“[LN] – roste na poli, „підбіл болотяний“[LN], „болотяна мати-й-мачуха“[LN] a „незабудка болотна“[LN] – rostou v bažinách nebo jejich blízkosti, „лілея водяна“[LN] – roste ve vodě.[47]

[47] ШАМОТА, Алла. *Назви рослин в українській мові*. Київ: Наукова думка, 1985. с. 151-152.

Lidové názvy rostlin nesou kulturní a historické informace, které poukazují na zásadní vlastnosti rostlin jako je léčivost, jedovatost a jejich údajné magické vlastnosti. Vypovídají o úrovni znalostí člověka o přírodě, o míře osvojení okolního prostředí, o zákonech poznávacích procesů a o principech volby pojmenování.

1. **Léčivost**

   Devětsil lékařský („кремена лікарська“[LN]). V lidovém léčitelství se používá odvar z oddenků, listů nebo kořene této rostliny k léčbě zejména suchého kašle a žaludečních potíží. Také pomáhá při nadýmání a zácpě. Kokořík mnohokvětý („зілля від задишки“[LN]) se dříve spolu s jinými bylinami užíval při léčbě plicních onemocnění. Z usušených kořenů a květů této rostliny se dělá tabák, který pomáhá při odkašlávání a slouží k uvolnění dýchacích cest. Dodnes je extrakt z této rostliny součástí pleťových přípravků drahých kosmetických značek.

2. **Jedovatost**

   Při kontaktu s bolševníkem („болячечна трава“[LN]) nebo zasažení kůže jeho šťávou, dochází k silnému zánětu a popálení. Bolehlav („болиголов“[LN]) v prvním roce růstu tvoří listy a kořen podobné petrželi. Při jeho požití dochází k paralýze centrální nervové soustavy, zvýšení tlaku a poruše dýchání. Merlík bílý („лобода біла“[VN]) má několik příbuzných druhů. Na rozdíl od nich je však jedovatý a pokud dojde omylem k záměně, může to způsobit zvracení, průjem a dehydrataci organismu.

3. **Přiřazení magických vlastností rostlině**

   Dříve se věřilo, že květ kapradí („папороть“[LN]) má kouzelnou moc. Každý rok v noci na svátek Ivana Kupaly[48] se ti největší odvážlivci vypravovali do lesa, aby našli kouzelný květ kapradí, který by jim splnil jejich přání.[49] Kořen třezalky („звіробій“[LN]) má chránit před nepřáteli a také byl používán při magických obřadech k přivolání lásky. Jetel („конюшина“[LN]) má magickou moc, která může ochránit člověka před jakoukoli nemocí.

[48] ukrajinský svátek

[49] *Чарівна квітка папороті: як її знайти?* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://prostir.co.ua/charivna-kvitka-paporoti-126250-8061/

4. **Poživatelnost**

Kuklík městský („гравілат міський“[VN]) je rozšířený na celém území Ukrajiny. Roste na lesních loukách a podél městských parků. Jedlé jsou hlavně jeho mladé listy, které mají příjemnou vůni a přidávají se hlavně do salátů.[50] Listy brutnáku lékařského („огірочник лікарський“[VN], „огіркова трава“[LN]) voní jako čerstvé okurky a jsou bohaté na vitamíny. Proto se přidávají do jarních salátů a jiných pokrmů.[51]

5. **Možnost využití v domácnosti**

V domácnosti se používá mnoho rostlin, například**:** mydlice lékařská („мильнянка лікарська“[VN]), jejíž kořen se roztíral ve vodě a používal se jako mýdlo, odkud také pochází lidové názvy rostliny: „мильний корінь“[LN], „дике мило“ [LN], „мильна трава“[LN], „пінка“[LN]. Stejné vlastnosti má i průtržník lysý („остудник голий“[VN]), kterému se lidově říká „собаче мило“ [LN].[52]

[50] РЕВА, Михайло а Надія РЕВА. *Дикі їстівні рослини України*. Київ: Наукова думка, 1976. с. 41.
[51] Tamtéž str. 43
[52] ШАМОТА, Алла. *Назви рослин в українській мові*. Київ: Наукова думка, 1985. с. 152-153.

2.3 Rostlinná etymologie

Velmi zajímavá je etymologie názvů květin.

Barvínek („барвінок“[LN]) má nebesky modré květy připomínající hvězdy, zpívá se o něm ve spoustě ukrajinských písní a stal se velmi oblíbeným námětem básníků. Na Ukrajině má různá pojmenování: „барвінок“[LN], „барвін“[LN], „барвінець“[LN], „бервінець“[LN], „бервінок“[LN], „бер'юнок“[LN], „борвенок“[LN], „варвінок“[LN]. Stejný název pro tuto rostlinu se užívá i v ruštině „барвинок“, běloruštině „барвенок“, a polštině „barwinek“. Toto slovo pochází z latiny, kde je rostlina pojmenována „*Vinca*“, což znamená obvázat nebo ovinout.[53]

Mezi ukrajinskými rostlinami je květina, jejíž tvar zcela vysvětluje její název. Je to ladoňka („пролісок“[LN]). Její zkroucený do trubičky list se prodírá sněhovou pokrývkou. Proto se nejdříve nazýval „пролізок“ a poté byl přejmenován na „пролісок“. Následně začal být jeho název spojován se slovem les, koneckonců, „пролісок“ roste pouze v lese. V hovorovém jazyce může být názvem „пролісок“ nazývána i řada dalších jarních květin bílé nebo světle modré barvy, například: „підсніжник звичайний“[VN], „шафран Гейфеля“[VN], „зубниця залозиста“[VN], „фіялка каменелюбна“[VN] a další.

Lidově je sněženka („підсніжник“[LN]) nazývána „молочна квітка“[LN] nebo „сніговий дзвіночок“[LN].

Sasanka („анемона“[LN]) je spojována s řeckým názvem větru. Předkové ji nazývali „вітряниця“. Květina byla takto pojmenována, protože se její stonek neustále třepotal ve větru.[54]

Název pomněnka („незабудка“[LN]) pochází z ruského rozkazu: „Незабудь-ка!“. Latinský název této rostliny je „*Myosotis*“, což znamená myší ouško. Toto pojmenování získala díky tomu, že má lístky pokryté drobnými chloupky. O původu této rostliny existují různé legendy, které vyprávějí o slzách nevěst, které se rozešly se svými milovanými. Tyto slzy se proměňují v květiny modré jako jejich oči, a dívky je dávají svým milovaným na památku.[55]

Zvoneček („дзвіночок“[LN]) – tento název odpovídá tvaru květiny, připomínající zvoneček.

Třezalka („звіробій“[LN]) – tato rostlina je ve větším množství toxická a po jejím požití zvířaty u nich způsobuje otoky a zarudnutí.

Jitrocel („подорожник“[LN]) – název vznikl z toho, že tato rostlina roste u cesty.

---

[53]КОВАЛЬ, Алла. Слово про слово. Київ: Радянська школа, 1986. с. 107.
[54]*Українські назви квітів* [online]. 21.06.2015 [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: https://www.ar25.org/article/ukrayinski-nazvy-kvitiv.html
[55]ЗОЛОТНИЦЬКИЙ, Микола. *Квіти в легендах і переказах*. Київ: Довіра, 1992. с. 194.

Dobromysl („материнка“[LN]) je vonná rostlina. Další její názvy „душиця“[LN] a „материнка пахуча“[LN] zdůrazňují její vůni.

Bledule („білоцвіт“[LN]). Lidově se tato květina nazývá „скороспілка весняна“[LN], „лісовий нарцис“[LN], „жовтка“[LN]. Její název hovoří o tom, že je to jedna z prvních květin, která na jaře rozkvétá. V současnosti bledule patří mezi ohrožené rostliny, je chráněná zákonem a zapsaná do Červené knihy Ukrajiny.[56]

Koniklec („сон-трава“[LN]) svůj název získal díky tomu, že jeho květy jsou během špatného počasí zavřené, jako by spaly nebo také proto, že se v lidovém léčitelství tato rostlina používala jako uspávací prostředek. Na území Ukrajiny existuje několik druhů těchto květin a všechny jsou zapsány v Červené knize.[57]

Libeček („любисток“[LN]) se objevil již dávno a díky svým honosným listům a příjemné vůni se stal oblíbený mezi lidmi. Existuje pověra, že lektvarem uvařeným z této rostliny lze někoho očarovat. Proto se mu také lidově říká: „любчик“[LN], „любець“[LN], „люби-мене“[LN], „приворотне зілля“[LN]. Zpívá se o něm v písních o nešťastné lásce.[58]

Další zajímavá rostlina s podivným názvem je řebříček („деревій“[LN]). Na polích během teplých letních dnů lze cítit jeho příjemnou, svěží a hořce kořeněnou vůni. Tato rostlina, která se také nazývá „тисячолисник“[LN] má na stonku, který vypadá jako štít, velké množství malých bílých květů. Lidové názvy jsou „серпоріз“[LN], „порізник“[LN], „кривавник“[LN].[59]

Zvláštní pojmenování nese i rostlina s dlouhými stonky, které jsou pokryté modrými květy. Její odborný název je čekanka („цикорій“[LN]) a lidově se ji říká „Петрів батіг“[LN]. Tento název pochází z pověry, že svatý Petr pásl ovce a poháněl je stébly čekanky.

Po prozkoumání lidových názvů jsme zjistili, že vnímání reality se u Čechů a Ukrajinců v některých ohledech neliší, o čemž svědčí podobná pojmenování týchž rostlin. Můžeme uvést například ukrajinské názvy „дикий часник“ a „чісник лісовий“, v češtině tomu odpovídají označení divoký česnek a lesní česnek; svízeli vonnému („підмаренник запашний“) se na Ukrajině lidově říká „пахучка“, Češi této květině dali totožný název voňavka. Stejně tak se lze domnívat, že ukrajinskému názvu „масленка“, odpovídá česká máselnička. U jedné rostliny se často shoduje i více názvů, můžeme to pozorovat u devětsilu lékařského

[56] *Топ-5 чарівних весняних першоцвітів: де і коли побачити цвітіння* [online]. 06.03.2017 [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: https://vidviday.ua/blog/top-5_vesnyanyh_pershocvitiv/
[57] Tamtéž
[58] КРІВІЧ, Інна a Любов СУРГАЙ. *Українська мова. 9 клас: Плани-конспекти уроків*. Харків: Ранок, 2008. c. 163.
[59] *Деревій. Диктанти українською* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://dyktanty.dp.ua/dyktant-252/

(„кремена лікарська“), kdy českým lidovým pojmenováním koňské kopyto, lopušník a podběl odpovídají ukrajinská „копити кінські“, „лопушник“ a „подбіл“.

3 Ukrajinské frazémy s názvy květin nebo jejich částí

Frazeologie a frazeologismy vystupují v životě lidí už odpradávna a jsou důležitou součástí každého jazyka, neboť obohacují jeho slovní zásobu a pomáhají jeho nositelům vyjádřit své myšlenky.

V pracích lingvistů lze najít různé definice tohoto oboru. Zde uvádím definici Eduarda Lotka: „*Frazeologie je nauka studující frazémy, respektive idiomy ve slovní zásobě určitého jazyka*.“[60]

Další definici uvádí ve své knize *Основы фразеологии русского языка* (1977) ruský jazykovědec Alexandr Ivanovič Molotkov, který píše: „*Termín frazeologie se používá ve dvou významech*: *jako vědecká disciplína, která zkoumá frazeologismy, nebo frazeologické jednotky jazyka, a jako souhrn všech ustálených slovních spojení jazyka.*“[61]

Na Ukrajině se frazeologie začala vyvíjet ve čtyřicátých letech 20. století, a to díky ukrajinským jazykovědcům Leonidu Bulachovskému, Mychajlu Myroneňkovi, Petru Horeckému, Ivanu Bilodidovi a jiným.

V současné lingvistice je frazeologický fond jazyka vždy aktuálním tématem pro badatele. Charakteristickým rysem moderní frazeologie je přítomnost různých přístupů ke studiu podmínek pro tvorbu ustálených slovních spojení. Složkou těchto spojení je zpravidla název objektů okolního světa, včetně názvů rostlin.

[60] LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 3. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. s. 38.
[61] МОЛОТКОВ, Александр. *Основы фразеологии русского языка.* Ленинград: Наука, 1977, с. 6.

3.1 Symbolický význam názvů květin

Mezi různorodými symbolickými obrazy zaujímají rostliny jedno z nejdůležitějších míst. Symbolika květin je charakteristická pro kulturu každého národa a je jednou z prvních forem uměleckého odrazu reality.

Rostliny existovaly ještě dříve než lidé, a proto se jim připisovaly zvláštní vlastnosti. Lidé si byli vždy vědomi symbolického významu rostlin. Již staří Římané odměňovali své hrdiny vavřínovými věnci. O výskytu mnoha květin vypráví i starověká řecká mytologie. Vědecké práce, které byly věnované studiu rostlin, zejména květin, se začaly aktivně objevovat během renesance na přelomu 15. a 16. století.

Lidé žijící v 19.–20. století věděli málo o duchovním dědictví svého národa, což vedlo k postupnému vymizení symbolů rostlin. S tímto fenoménem v 19. století aktivně bojovali viktoriáni, kteří vytvořili „jazyk květin“ – systém komunikace, ve kterém rostliny (nejen květiny) znamenaly různé pojmy i celá sdělení. Symbolická označení názvu květů (fytonyma) se projevují především v jejich asociacích, které poukazují na rysy lidského charakteru, ale také na významné události.[62]

Symbolická sémantika fytonym se odráží ve frazeologizmech, přirovnáních, metaforách a dalších ustálených slovních spojeních.[63]

Dovolíme si zde uvést nejčastější názvy rostlin a jejich význam pro člověka, jenž se následně projevil v užití jejich podoby či názvů jakožto symbolů pro nejrůznější jevy.

Barvínek („барвінок“)

Co se flory týče, patří tato květina k hlavním symbolům Ukrajiny a ukrajinského národa. O barvínku se zpívá v moha ukrajinských písních a je považován za svatební květinu, symbol dlouhé a šťastné lásky. Je také vyjádřením životní síly, věčnosti bytí, cudnosti a ctnosti. Jeden z druhů této květiny – barvínek malý („барвінок малий“) je lidově nazýván „могильник“ nebo „хрещатий барвінок“ a Ukrajinci ho kladou k hlavě zemřelého, jako symbol úcty, věčné lásky a památky. Barvínek spolu s jinými jarními květinami zvěstuje příchod jara.[64]

---

[62] РАДКЕВИЧ, Юлія. *Символічні значення назв квітів у британській культурі. Мовні і концептуальні картини світу*. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012, (42), 3-9. Dostupné také z: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/mikks/mikks_2012_42_02.pdf

[63] Stěžejní informace byly čerpány z článku *Флоролексеми кірзь призму лінгвокультурного символічного змісту*, jehož autorkou je Чернявська Антоніна Вікторівна v časopise *Молодий вчений*.
ЧЕРНЯВСЬКА, Антоніна. *Флоролексеми кірзь призму лінгвокультурного символічного змісту*. Молодий вчений. 2017, (№ 4.3 (44.3), 282-285.

[64] КОВАЛЬ, Алла Петрівна. *Слово про слово*. Київ: Радянська школа, 1986. с. 107.

Růže („троянда“)

Růže je jednou z nejrozšířenějších a nejoblíbenějších květin mnoha národů. V křesťanské symbolice představuje červená růže krev prolitou Ježíšem při ukřižování. Je symbolem ráje, nebeské blaženosti a zároveň utrpení. Růže představuje krásu a dokonalost, proto je často přirovnávána k ženské kráse: „гарна як троянда, як квітка навесні“. Je také symbolem smyslnosti, pokušení a vášně: „червона, як рожа“, „до роботи недужа, а до танцю – як ружа“, ale zároveň ctnosti: „зачервонітися“, „зашарітися“ a tajemna: нишком, потайки z latinského *sub rosa*, což znamená potají, důvěrně. Asi nejznámějším jejím symbolem je ovšem láska, od dávných časů až dodnes.

Konvalinka („конвалія“)

Je symbolem dívčí čistoty a skromnosti. V křesťanství představuje symbol neposkvrněné Panny Marie a příchodu Ježíše Krista. Stejně jako barvínek je zvěstovatelem příchodu jara a spolu s ním i něčeho nového. V ukrajinské poezii konvalinka symbolizuje probuzení přírody, cudnost, nevinnost a skromnost.

Fialka („фіалка“)

V řadě evropských zemí je fialka považována za symbol čistoty, bezbrannosti a oddanosti. Také symbolizuje ženskou krásu a skromnost: „скромна, як фіалка“ („skromná, jako fialka“).

Chrpa („волошка“)

Pro Ukrajince je chrpa posvátná a používala se při různých rituálech. Chrpu, která byla posvěcena na Spase nebo Makoveji kladli za ikony a pomocí ní byly zdobeny kříže v chrámech. Před svátkem Nejsvětější Trojice děvčata zaplétala chrpu spolu s dalšími květinami do věnců, jako symbol úrody. Chrpa je symbolem svátosti, čistoty, přívětivosti, zdvořilosti a také chlapecké krásy a dobroty.

Lilie („лілія“)

Lilie je symbolem čistoty a neposkvrněnosti. V křesťanské ikonografii byla používaná jako symbol a atribut Panny Marie. Za dávných časů byla lilie symbolem vznešeného původu a vysokého společenského postavení. Ve specializovaných slovnících je lilie (traktována) popisována pomocí čtyř přirovnání: „прекрасний / свіжий / чистий / білий, як лілія“ („krásná / svěží / čistá / bílá, jako lilie“) a odvozenými adjektivy „лілейний“, „лілейно-чистий“ a „лілейно-білий“.[65]

Sedmikráska („маргаритка“)

Tato květina se užívá ve srovnání s něčím zářivým, lesklým, slunečným: „яскравий як маргаритка“ („zářivý jako sedmikráska“), „дівчина гарна, як маргаритка“ („krásná dívka, jako sedmikráska“)[66].

[65] РАДКЕВИЧ, Юлія. *Символічні значення назв квітів у британській культурі. Мовні і концептуальні картини світу*. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012, (42), 3-9. Dostupné také z: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/mikks/mikks_2012_42_02.pdf

[66] ЗОЛОТНИЦЬКИЙ, Микола. *Квіти в легендах і переказах*. Київ: Довіра, 1992. с. 194.

3.2 Ukrajinská národní symbolika květin

Symboly rostlin, především názvy květin, patří mezi nejrozšířenější etnické symboly všech jazyků světa. Rostliny jsou v průběhu tisíciletí aktivně využívány člověkem v různých oblastech jeho života.

Rostliny hrály významnou roli v ukrajinských rituálech, obyčejích a v náboženských obřadech, a takovým způsobem získávaly určitý symbolický význam, který se postupně začal zobrazovat ve frazeologických jednotkách. Tyto symboly lze rozdělit do dvou následujících skupin:

1. symboly stromů a keřů
2. symboly květin, bylin, plevelů

Do první skupiny lze zařadit symboly dubu, ořechu, břízy, hrušky, vrby, bezu, osiky a trnky. V dřívějších dobách byly stromy uctívány a byly jim připisovány blahodárné účinky na člověka.[67]

Tato práce je věnována ukrajinskému lesnímu a lučnímu rostlinstvu, a proto se blíže zaměříme na některé frazémy se symboly květin, bylin, plevelů a částí rostlin. Tématu ukrajinských frazeologizmů se ve své práci *Srovnání ukrajinských a českých frazeologických jednotek obsahujících názvy rostlin* (2008) věnovala Soňa Kolářová. [68]

Symbolika květin

Od dávných dob se květiny používaly při různých rituálech a obřadech, z květin se také dělaly různé vývary, které se používaly hlavně v léčitelství. Květina a květ jsou univerzálními symboly nového života a nového počátku. Slovo „květina“ se používá k označení krásy a mládí: „як (мов, ніби) [та] квіточка (квітка)“ [ФСУМ, с. 367].

Mák je symbolem nekonečného vesmíru, a zároveň spánku a zapomnění. Symbol máku je na Ukrajině spojen s jeho zázračnými vlastnostmi. Dle starých lidových pověr mák chránil člověka před zlými duchy. Říká se, že pokud mákem posypeme dům, nebude se moci do něj dostat zlá síla do té doby, než posbírá všechna semínka. Mákem, který byl posvěcený na Makoveji nebo na svátku Spas[69], posypávali dojnou krávu, aby ji uchránili před čarodějnicemi. Ve folklórních textech je mák vnímán jako symbol krásy a mládí.[70]

---

[67]МОТОРІНА, М. *Етносимволи у складі українських фразеологізмів з компонентами-назвами рослин: семантичний аспект.* Культура народов Причерноморья. 2013, 1974, (№ 248), с. 173-175.

[68]KOLÁŘOVÁ, Soňa. *Srovnání ukrajinských a českých frazeologických jednotek obsahujících názvy rostlin [*online]. Brno, 2008 [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p2oy9/bc-final.txt. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Taťána Juříčková.

[69] Ukrajinské křesťanské svátky

[70] КОНОНЕНКО, Віталій. *Рідне слово: Підручник для шкіл із поглибленим вивченням української мови, ліцеїв, гімназій, колегіумів*. Київ: Богдана, 2001. с. 208.

Frazémy se symbolem máku:

1. ще мак росте (цвіте) в голові [ФСУМ[71], с. 460]
2. бідний як мак начетверо [ФСУМ, с. 460]
3. хоч мак (маком) сій [ФСУМ, с. 808]
4. як (мов, ніби) після маківки (маківок, маку) [ФСУМ, с. 460]
5. по маківку [ФСУМ, с. 461]
6. на макове зерно [ФСУМ, с. 333]
7. і (ні, ані) на макову росину [ФСУМ, с. 762]
8. макової краплини в роті не мати [ФСУМ, с. 393]
9. з маком і таком [ФСУМ, с. 461]
10. з медом та [з] маком [ФСУМ, с. 482]
11. сісти маком [ФСУМ, с. 810]
12. давати (підносити) / дати (піднести) дулю [з маком (під ніс)] [ФСУМ, с. 214]
13. неначе маком посипано [ФСУМ, с. 680]
14. втерти маку [ФСУМ, с.158]
15. як (мов, ніби) за (на) гріш маку [ФСУМ, с.199]
16. вскочити у мак [ФСУМ, с.154]
17. вискочити як козак (як голий, як Кузьма) з маку [ФСУМ, с.104]
18. терти мак [на голові] [ФСУМ, с. 880]
19. як маків цвіт [ФСУМ, с. 939]
20. стерти на макуху [ФСУМ, с. 861]
21. не з маком [ФСУМ, с. 461]
22. фігу з маком дістати [ФСУМ, с. 250]
23. як маку [ФСУМ, с. 461]

Ostatní květiny, plevele a části rostlin

Do této kategorie lze zařadit symboly trávy („трава“), rákosu („очерет“), kopřivy („кропива“), kokoříku („купина“), pelyňku („полин“), dymnivky („ряст“), z části rostlin sem patří kořen („корінь“).

[71] ФСУМ – Фразеологічний словник української мови

Tráva („трава“)

1. кістки травою поростуть [ФСУМ, с. 377]
2. дорога, вкрита (устелена) тернами (кропивою, травою) [ФСУМ, с. 263]
3. тихіший [від] води (за воду), нижчий [від] трави (за траву) [ФСУМ, с. 884]
4. ходити нижче трави [ФСУМ, с.931]
5. хоч трава не рости [ФСУМ, с. 894]
6. як виросте трава на помості [ФСУМ, с. 894]
7. як трава (трави) [ФСУМ, с. 894]
8. хоч вовк траву їж [ФСУМ, с. 894]
9. не м‘яти трави [ФСУМ, с. 515]

Kopřiva („кропива“)

1. засипати кропив’яним сім’ям [ФСУМ, с. 317]
2. кропив’яне сім’я [ФСУМ, с. 810]
3. як (мов, ніби) кропивою попечений [ФСУМ, с. 675]
4. дорога вкрита кропивою [ФСУМ, с. 401]
5. дорога кропивою поросла [ФСУМ, с. 401]

Pelyněk („полин“)

1. гірш полину [ФСУМ, с. 172]
2. розкуштувати полин – у чому і без додатка [ФСУМ, с. 752]
3. душа заросла полином [ФСУМ, с. 278]

Durman („дурман“)

1. напускати / напустити дурману [ФСУМ, с. 532]

Heřmánek („ромашка“)

1. ворожити на пелюстках ромашки [ФСУМ, с. 611]

Dymnivka („ряст“)

1. лишилося недовго топтати ряст [ФСУМ, с. 433]
2. відтоптати ряст [ФСУМ, с. 127]
3. топтати потоптати ряст [ФСУМ, с. 890]

Blín („блекота“)

1. як (мов, ніби) блекоти (дурману, черемці) об‘ївся (наївся) [ФСУМ, с.567]
2. неначе собачої блекоти наївся [ФСУМ, с.567]
3. наївся блекоти [ФСУМ, с.567]

Kokořík („купина“)

1. як жаба на купині [ФСУМ, с. 288]
2. неопалима купина [ФСУМ online, с. 83]

Šťavel („кислиця“)

1. розводити (розсипати) кислиці [ФСУМ, с. 746]
2. тикати [під ніс] кислиці [ФСУМ, с. 882]
3. мов кислицю з‘їв [ФСУМ, с. 373]
4. пробувати кислиць [ФСУМ, с. 703]

Bodlák („реп‘ях“)

1. липнути як реп‘ях [ФСУМ, с. 734]
2. як (мов, ніби) той реп‘ях [до кожуха, до штанів, у собачий хвіст] [ФСУМ, с. 734]
3. як у реп‘яхах [ФСУМ, с. 734]

Kořen („корінь“)

1. пустити коріння – в що, в чому [ФСУМ, с. 719]
2. докопуватися до кореня (коріння) [ФСУМ, с. 390]
3. в корені [ФСУМ, с. 390]
4. до кореня [ФСУМ, с. 390]
5. на кореню [ФСУМ, с. 390]
6. сягати коренями [ФСУМ, с. 390]
7. виривати з коренем (корінням) [ФСУМ, с. 101]
8. дивитися / глянути в корінь [ФСУМ, с. 236]
9. матері його корінь [ФСУМ, с. 383]
10. рубати (різати) / підрубати (підрізати) під корінь [ФСУМ, с. 763]

Následující graf vyjadřuje procentuální zastoupení rostlin v ukrajinských frazémech.

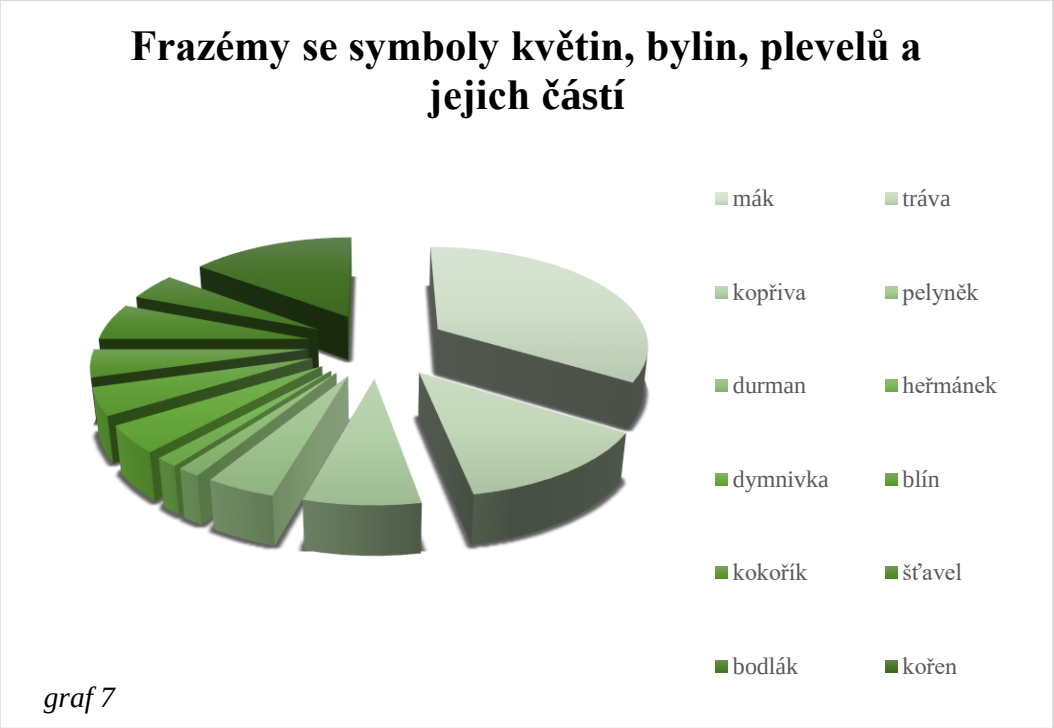

graf 7

Frazémy nacházející se v tomto výzkumu byly excerpovány z dvoudílného frazeologického slovníku ukrajinského jazyka *Фразеологічний словник української мови* (1993). Ačkoliv se ve slovníku nachází mnohem více frazémů se symboly rostlin, do výzkumu jsme zahrnuli pouze frazémy, které se týkaly ukrajinských lesních a lučních květin a rostlinstva obecně, celkem 67 frazémů. Z výzkumu jsme zjistili, že nejvíce jsou zastoupeny frazémy se symbolem máku (34 %). Je to dáno tím, že mák tvoří významnou součást ukrajinské kulturní tradice. Lidé ho mají spojený hlavně s jeho magickými vlastnostmi, které mu byly připisovány již od pradávna. Dříve se věřilo, že mák chrání člověka i jeho obydlí před zlými silami. Je považován za symbol nekonečnosti vesmíru, plodnosti a také symbol krásy a mládí.

Druhým nejpočetnějším symbolem vyskytujících se ve frazémech se ukázal být kořen, který je zastoupen 15 % a skoro stejné početní zastoupení má tráva.

Naši předci uctívali rostliny a věřili, že jim byly dány jako dar od Boha. Jsou neustálými společníky našich životů a jsou přítomné všude kolem nás. Můžeme se s nimi setkat v květinových záhoncích, v pokojích, na trávníku, ale také na vyšívaných ručnících či ubrusech. Květinovými motivy se dříve zdobily pece a stěny domů a jsou také neodmyslitelnou součástí ukrajinských národních krojů. Symboly květin na korzetech vyjadřují laskavost a upřímnost duše. Dříve se také tyto symboly umisťovaly na rukávy košile, aby byl její nositel chráněn před nemocemi a zlým pohledem.

Závěr

V práci s názvem *Ukrajinské a české botanické názvosloví se zaměřením na lesní a luční rostlinstvo* jsme se věnovali české a ukrajinské terminologii lesních a lučních rostlin. Ve třech kapitolách jsme s pomocí několikajazyčných literárních a internetových zdrojů zmapovali etapy vývoje názvosloví rostlin, a to jak odborného, tak lidového. Popsali jsme šest principů etymologie, nauky o původu slov a jejich vývoji.

V podkapitole 1.3 jsme provedli analýzu derivačních způsobů tvoření ukrajinských odborných a lidových botanických termínů. Procentuální výsledky jsme zpracovali do grafů.

Výsledek průzkumu jasně ukazuje, že nejrozšířenějším způsobem tvoření odborného i lidového názvosloví lučních a lesních rostlin je morfologická derivace, přesněji sufixální způsob. Druhým nejpočetnějším způsobem tvoření botanických názvů je kompozice a třetím je prefixálně-sufixální způsob tvoření, který taktéž náleží do derivace.

Poté jsme se předně zaměřili na sufixální způsob tvoření botanických termínů. Zvlášť jsme uvedli seznam nejproduktivnějších sufixů, kterými se tvoří vědecké názvy lesního a lučního rostlinstva. Ze zjištění vyplývá, že u lidových názvů je variabilita sufixů mnohem větší než u názvů odborných. Vědecká pojmenování se nejčastěji tvoří pomocí sufixu -к, druhým nejpočetnějším sufixem se ukázal být sufix -ець a třetím -ник. U lidového názvosloví je naopak nejpočetnější sufix -ник, dále následuje sufix -к a sufix slovanského původu -ик. Dalším poznatkem je, že se lidové názvy tvoří pomocí skládání slov, na rozdíl od vědeckého názvosloví, kde tento způsob úplně chybí.

Z tohoto výzkumu tedy vyplývá, že se vědecké pojmenovávání rostlin liší od lidového. Změny ve způsobu vytváření termínů souvisí také s tím, o které druhy rostlin se jedná.

V kapitole 2 jsme se seznámili s principy etymologie, zvláště jsme se zaměřili na význam ukrajinských názvů rostlin. Poté jsme se zabývali sémantikou jejich lidových pojmenování. Poslední kapitola je o symbolickém významu názvů rostlin. Uvedli jsme několik příkladů rostlin, jejichž názvy se užívají jako symboly různých jevů. Dále jsme předložili seznam názvů rostlin, které se často objevují v ukrajinských frazémech. Z výzkumu vyplývá, že se v ukrajinských frazémech nejvíce vyskytuje symbol máku. Symbolika rostlin svědčí o tom, že v ukrajinském folklóru vždy zaujímaly velmi důležitou roli.

Резюме

У бакалаврській роботі під назвою «Українська та чеська ботанічна номенклатура з акцентом на лісові та польові рослини» ми зосередили увагу на проблемі термінології лісових та лучних рослин. За допомогою багатомовних літературних та інтернет-джерел, нам вдалося проаналізувати етапи розвитку номенклатури рослин, як наукової, так і народної. Цілі, яких ми досягли, наступні: опис розвитку чеської та української термінології, аналіз лексико-граматичних характеристик ботанічних термінів та відсоткове визначення шляхів їх формування, складання українсько-чеського глосарію наукових і народних назв, а також опис етимології рослин та його шести принципів. Особлива увага приділяється народному найменуванню рослин за їх характеристиками.

Ця робота може бути корисною як для любителів, котрі цікавляться флорою та її термінологією, так і для перекладачів художньої літератури, які зможуть знайти народні назви рослин в даній роботі, що часто зустрічаються в белетристиці.

Що до практичної частини, ми проаналізували методи виведення українських наукових та народних ботанічних термінів а також з’ясували результати у відсотках, які наведені у відповідних графіках. Результати аналізу чітко показали, що найбільш поширеним способом формування наукової та народної номенклатури лучних і лісових рослин є морфологічний спосіб творення, точніше, суфіксальний. Другим за чисельністю способом утворення ботанічних назв є словоскладання, а третім – префіксально-суфіксальний спосіб творення. Перш за все, ми зосередилися на суфіксальному способі творення ботанічних термінів. Зокрема, ми перерахували найбільш продуктивні суфікси, що складають наукові назви лісових і польових рослин. Результати показують, що для народних назв варіативність суфікса значно більша, ніж для наукових найменувань. Найбільш поширеним суфіксом є суфікс -к, потім -ець і третій -ник. Навпаки, в народній номенклатурі найпоширенішим є суфікс -ник, другим найпродуктивнішим є суфікс -к а на третьому місці суфікс слов'янського походження -ик. Треба відзначити, що народні назви формуються способом словоскладання, на відміну від наукової номенклатури, де такий спосіб повністю відсутній. Таким чином, наше дослідження показує, що наукове найменування рослин якісно відрізняється від народного.

Крім того, ми описали семантику народних назв. Ми також зіставили список назв рослин, які часто з'являються в українських фраземах, в яких, як показало дослідження, найпоширенішим символом є мак. Загалом, символіка рослин показує, що вони завжди відігравали дуже важливу роль в українському фольклорі.

Seznam použitých zdrojů

Primární literatura

1. БІЛОЖЕНКО, Віра, Василь ВИННИК а Ірина ГНАТЮК. *Фразеологічний словник української мови*. Київ: Наукова думка, 1993, 984 s. ISBN 51-200-0635-3.
2. ГАМУЛЯ, Юрій. Рослини України. Харків: Фактор, 2011. ISBN 978-966-180-163-8.
3. ГАРБАРЕЦЬ, Наталія а Михайло ГАРБАРЕЦЬ. *Словник наукових і народних назв лікарських рослин України*. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2012.
4. КОБІВ, Юрій. *Словник українських наукових і народних назв судинних рослин.* Словники України. Київ: Наукова думка", 2004. ISBN 966-00-0355-2.
5. КОЧЕРГАН, Михайло. *Вступ до мовознавства*: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Серія «Альма-матер». Київ: Видавничий центр "Академія", 2001. ISBN 966-580-100-7.
6. ЛІПІНСЬКА, Алла. *Науково-технічна термінологія*: Навчальний посібник для дистанційного навчання. Навчальне видання. Київ: Університет "Україна", 2007. ISBN 966-388-105-4.
7. ШАМОТА, Алла. *Назви рослин в українській мові*. Київ: Наукова думка, 1985.

Sekundární literatura

Knižní zdroje

České

1. BÍLÝ, Jiří. *Jezuita Antonín Koniáš: osobnost a doba*. Praha: Vyšehrad, 1996. 277 s. ISBN 80-7021-191-1.
1. DOSTÁL, Josef. *Dějiny národní botanické nomenklatury.* In: HOLUB, Josef, ed. *K problematice českého odborného jmenosloví rostlin.* Praha: Academia, 1979, s. 9-16. Studie ČSAV, 6.
2. KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed. *Encyklopedicqký slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, 604 s. ISBN 80-710-6484-X.
3. LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 3. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0720-5

Cizojazyčné

1. БАЖАН, Микола. *Українська Радянська Енциклопедія*: В 17 томах. Т 14. Київ: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1963.
2. ГОНЧАР, Олесь. *Твори в шести томах*. Т 2. Дніпро, 1978.
3. ГРИЩЕНКО, Арнольд, Любов МАЦЬКО а Марія ПЛЮЩ. *Сучасна українська літературна мова*. 3. Київ: Вища школа, 2002. ISBN 966-642-092-9.
1. ЗОЛОТНИЦЬКИЙ, Микола. *Квіти в легендах і переказах*. Київ: Довіра, 1992. ISBN 5-7707-2493-5.
2. КОВАЛЬ, Алла Петрівна. *Слово про слово*. Київ: Радянська школа, 1986.
3. КОНОНЕНКО, Віталій. *Рідне слово*: Підручник для шкіл із поглибленим вивченням української мови, ліцеїв, гімназій, колегіумів. Київ: Богдана, 2001. ISBN 966-7058-12-3
4. КРІВІЧ, Інна а Любов СУРГАЙ. *Українська мова. 9 клас: Плани-конспекти уроків*. Харків: Ранок, 2008. ISBN 978-966-672-966-1.
5. МОЛОТКОВ, Александр. *Основы фразеологии русского языка.* Ленинград: Наука, 1977, с. 6
6. МОТОРІНА, М. *Етносимволи у складі українських фразеологізмів з компонентами-назвами рослин: семантичний аспект*. *Культура народов Причерноморья*. 2013, 1974, (№ 248), 173-175. ISSN 1562-0808.
7. РЕВА, Михайло а Надія РЕВА. *Дикі їстівні рослини України*. Київ: Наукова думка, 1976.
8. СИМОНЕНКО, Людмила. *Формування української біологічної термінології*. Київ: Наукова думка, 1991. ISBN 5-12-002302-9.
9. СИНЄГУБ, Ярослава. *Формування і розвиток української термінології*. МАРТИНОВА, Ганна а Тетяна ЩЕРБИНА. *Мовознавчий вісник: Збірник наукових праць.* 12-13. Черкаси: Видавець і виготівник видавничий відділ Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 2011, s. 291-295. ISBN 978-966-493-304-6.
10. ТОМІЛЕНКО, Людмила. *Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови.* Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. ISBN 978-966-2988-74-1.
11. ЧЕРНЯВСЬКА, Антоніна. *Флоролексеми кірзь призму лінгвокультурного символічного змісту*. Молодий вчений. 2017, (№ 4.3 (44.3), 282-285. ISSN 2304-5809.

Elektronické zdroje

České

1. *Bažanka vytrvalá. Květena ČR* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://www.kvetenacr.cz/detail.asp?IDdetail=36
1. *Bradáček vejčitý a jeho účinky* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://www.awashop.cz/bradacek-vejcity-c1602/
2. *Hluchavka skvrnitá (Lamium maculatum L.)* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://botanika.borec.cz/hluchavka_skvrnita.php
1. HRONEŠ, Michal. *Pravidla botanického názvosloví*. BioLib.cz [online]. 18.09.2009 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: https://www.biolib.cz/cz/article/id16/
2. *Dymnivka planá* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://www.kvetenacr.cz/detail.asp?IDdetail=43
3. KOLÁŘOVÁ, Soňa. *Srovnání ukrajinských a českých frazeologických jednotek obsahujících názvy rostlin* [online]. Brno, 2008 [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p2oy9/bc-final.txt. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Taťána Juříčková.
4. MÖLLEROVÁ, Jana. *Linné, Carl*. Botany.cz [online]. 26. 1. 2009 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://botany.cz/cs/linne/
5. *Mydlice lékařská* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://zena.aktualne.cz/mydlice-lekarska/r~i:wiki:4581/?redirected=1556642360
6. *Názvosloví: Botanická systematika, odborná nomenklatura – názvosloví* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://fab.zshk.cz/vyuka/nazvoslovi.aspx
7. *Plicník lékařský. Herbář* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://www.herbar.eu/byliny/plicnik-lekarsky
8. *Plicník tmavý (Pulmonaria obscura Dumort)* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://www.botanika.borec.cz/plicnik_tmavy.php
9. *Pojem derivologie. Slovník cizích slov SCS.ABZ.CZ* [online]. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://slovnik-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/derivologie
10. RYSTONOVÁ, Ida. *Byliny a jejich lidové názvy* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://www.darius.cz/archeus/BB_index.html
11. *Svízel vonný (mařinka vonná). Květena ČR* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://www.kvetenacr.cz/detail.asp?IDdetail=299

Cizojazyčné

1. *Біологічна термінологія та номенклатура в Україні* [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Philologia/45807.doc.htm
2. *Деревій. Диктанти українською* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://dyktanty.dp.ua/dyktant-252/
3. КОВАЛЬСЬКА, Наталя. *Становлення і розвиток української економічної термінології: Практикум з української мови для студентів I курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей* [online]. Одеса: ОНЕУ, 2012, 62 s. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://docplayer.net/54662837-Stanovlennya-i-rozvitok-ukrayinskoyi-ekonomichnoyi-terminologiyi-praktikum-z-ukrayinskoyi-movi-dlya-studentiv-i-kursu-vsih-form-navchannya-vsih-specialnostey.html
4. КОЦЮБИНСЬКИЙ, Михайло. В дорозі. *УкрЛіб* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1064&page=2
5. *Лексико-граматична характеристика термінів* [online]. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: http://5rik.ru/better/article-163381.php
6. РАДКЕВИЧ, Юлія. *Символічні значення назв квітів у британській культурі. Мовні і концептуальні картини світу*. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012, (42), 3-9. Dostupné také z: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/mikks/mikks_2012_42_02.pdf
7. *Словоскладання. Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970-1980)* [online]. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: http://sum.in.ua/s/slovoskladannja
8. *Способи творення термінів певного фаху* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://studfiles.net/preview/5605372/page:11/
9. *Способи творення термінів. Студопедия* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://studopedia.org/4-182422.html
10. *Термінознавство як наука: Поняття «термінологія» і «терміносистема».* StudFiles [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: https://studfiles.net/preview/5437699/page:4/#9
11. *Топ-5 чарівних весняних першоцвітів: де і коли побачити цвітіння* [online]. 06.03.2017 [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: https://vidviday.ua/blog/top-5_vesnyanyh_pershocvitiv/
12. *Українські назви квітів* [online]. 21.06.2015 [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: https://www.ar25.org/article/ukrayinski-nazvy-kvitiv.html

13. ФЕЩЕНКО, Микола Миколайович. *Нормативність ботанічних термінів* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine7-5.pdf
14. Чарівна квітка папороті: як її знайти? [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: http://prostir.co.ua/charivna-kvitka-paporoti-126250-8061/

Seznam použitých zkratek

LN – lidový název
LV – vědecký název
ФСУМ – Фразеологічний словник української мови

Příloha 1: Ukrajinsko-český slovníček

Ukrajinský název Научні назви	Lidový název Народні назви	Latinský název Латинські назви	Český název Научні назви	Lidový název Народні назви
Лісові квіти – Lesní rostlinstvo				
анемона дібровна	анемона біли білосніжка блощатник вітряниця вітрянка веснуха веснянки вуха заячі дібровник жолудочноє зілля козенька козлики ряст снігур хвостики мишачі чиривиць ягличка весняна	*Anemone nemorosa L.*	**sasanka hajní**	anemona(ka) bělouch bolehlava bylina větrná hajní růžička housátka husička hvězdička kolovrátek konopka košulky koukořík kozí dříst kozí podbradek kuří noha kuří oko kuří zadečky rubášky růžička slepičí mor slepičí pomády slepička šumavice umrlčí kvítko větrná růžice větrnice větrnička větrokvět zavilec
анемона жовтецева	бальзам повітряний вітряк вітрянка декохт польовий жовтобрюшка козелець конопелька корольоска купава куроліска лапка сороча пра(о)ліска	*Anemone ranunculoides L.*	**sasanka pryskyřníkovitá**	housátka konponice žlutá pohanina žlutá růžička žlutá sasanka

	сліпота жовта сліпота куряча сон юрінки			
барвінок малий	барвін-зілля барвіночок бер'юнок бервінець бервінок бирвінок борвенок варвінок дзвіночки звоники зелеіпіа зельонка могильник могильниця розмарінка тирлич тройзіль хрещатий барвінок	*Vinca minor L.*	**barvínek menší**	barvenka barvínek brčál brněj bylina čarodějnická modránek plamínek vinka všeob zelenec zimostráz zimozelen zimozeleň menší
булатка довголиста	купина	*Cephalanthera longifolia*	**okrotice dlouholistá**	
веснівка дволиста	валер'ян вуха заячі горілочка зимовик камінці когутик кров заяча кукурузка кулинка майник маціцник мудки сіль заяча сердечник ушка заячі	*Majanthemum bifolium*	**pstroček dvoulistý**	dvoulístek jahoda stračí jednolístek lupenice malá konvalinka přestupnice dvoulistá přestupnička pštrosové péro ptačí víno stínovka
воронець колосистий	вовчі ягоди вороні ягоди воронець злиї ягоди камінюки ребро адамове сорокоприточка сорокосилник тіло боже	*Actaea spicata L.*	**samorostlík dvoulistý**	baraní nožky bělohlav beraní rožky blošinec černina černý šváb husí čápka ploštičník podzemní bez

	хопта христофорова трава чак чорнець чорний корінь чорнички лісові ясенок			polní bez vranec
вороняче око звичайне	бесіжник бишіжник бишига бишиджник вовча ягода волокінник волокник волоконник волосник воронівка воронець воронець чотирилистний вороняк вороняник воронячка гадячі ягоди гачки глаз вороній горло горлячка дурне лісове листень мандриґуля німиця натягач німина одноягідник око воловеє око воронє отрута порубанина прожерка пролистень ранник родимець-трава сухотник хрест-трава хрещате зілля чортові ягоди чотирилисник чотирилист	*Paris quadrifolia L.*	**vraní oko čtyřlisté**	bradavice čertovo oko dřevník neštovčí neštůvka psí jahoda švestička vlčí jahoda vlčí oko vranovec vranovec čtyřlistý vrtohlavec

	шалений бур’ян шпинз			
гадючник болотяний	бедринець чоловічий болотка борошень борошник буз вітровник гірочник гадюче зілля гадючник дикий лист живокост жимолость змієвон іванів цвіт ірошник кіло капуста заяча кашка квасик кислиця конопельки жаб’ячі конюшина ламетри моклячник огірошник півники підорва парило плакун-трава починочка ребро чорне рекєта смоченик таволга таволжник чортогриз	*Filipendula ulmaria L.*	**tužebník jilmový**	arunkulus barbarbule filipendula chlapice lobaz lobazník medunišník ořech zimní tavola třebník zimničné koření
глуха кропива плямиста	глухавка глушиця кадило дике кра(о)пива глуха кропива глуха лісова окладник сліпота куряча яснотка	*Lamium maculatum L.*	**hluchavka skvrnitá**	cumláň hluchá kopřiva medunica medůvka mrtvá kopřiva [1]

горицвіт весняний	Боже дерево вогень ліщий гірка трава головатинь горицвіт ярий горицвіт жовтий гочі павлинові дєцки жовтотисячник жовтоцвіт жовтоцвіт весняний жовтяки зілля від остуди заячий мак звєробой колачник краски купавник куряча трава мак заячий очі павлині півон жовтий пожарна к вітка польовий кріп пристріт пристрітник розхі(о)дник слонечники сон сон-цвіт стародубка терпибіда тирлич чорногірка	*Adonis vernalis L.*	**hlaváček jarní**	bukavec ženskej černé domácí koření černé falešné koření český elebor český falešný elebor falešné české koření hořká tráva miláček rozmajzníček slepičí prdelka slepý mák zlatouš
гравілат міський	артишок борода дідова вовчуг гвоздички гвоздичний корі(е)нь гвоздянка гвоздячка гравілат річний грави(і)лат гребінь гребе(і)нник гребенець гребник гречка куряча	*Geum urbanum L.*	**kuklík městský**	benedykt benedykt bílý benedykt červený benedyktový kořen geum hřebíčková bylina hřebíčkový kořen kopeček hřebíčkový kořen benedyktový kořen karafiátový kořen zaječího oka kořen zázvorový koření hřebíčkové kravský řebíček

	денник живуща трава зілля від підвію золотник кропивка кротовина польова курячка лапки гусячі лотань любильник маточник миколайчики око волове очка волові підлісник приворотень простріл просуренка реп'яшник репій дикий репехи репешки репешник репляшки роматізник середа права сліпота куряча стожильник схованка гадюча товстушка хлопчача товстушки мужеські хрещатник череда чистець чистотіл			kuklice řebíčkový kopeček zaječí oko
дзвоники круглолисті	дзвіночки зарниця збаночок звоники котник	*Campanula rotundifolia L.*	**zvonek okrouhlolistý**	tenuchovka zvon zvonec zvoneček
жовтяниця черговолиста	золоте зілля золото чортове золотозіль золотолисник золотячка моден моклячка	*Chrysosplenium alternifolium L.*	**mokrýš střídavolistý**	sleziník slezinice žlutníček žlutník

	мокрячка під’яєчник			
журавець кривавий	бобовишник вовчиця волоконник волосник ворішина гістівник герань пурпуровий гостівник гостинник грабельки громник дід дебринець декохт тайний дзіндзівер добрувка дубрі(о)вка живуща зензіум золотник коситин кров кровник лапа вовча ломотна трава любисток польовий маточник мир-зілля(є) орішина піддубник подплешник радка радочка рожа борова ружове зіллє сильник стоколінник стопа вовча тоя польова уразник уступа вовча	*Geranium sanguineum L.*	**kakost krvavý**	čapí nůsek čapí zobák čapina geránka jestřábí zobák
зірочки жовті	гусятник жовтоцвіт зірочка лук гадючий	*Gagea lutea*	**křivatec žlutý**	křižatec Panbíčkova záře žlutečka

	ря(а)ст подзорушний снідок жовтий цибулька гусяча чесник жовтий чесник коров'ячий			
зірочки маленькі	гусятник гусяча цибулька снідок	*Gagea minima*	**křivatec nejmenší**	
зірочки українські (ендемік України)		*Gagea ucrainica*	**endemit – nemá český ekvivalent**	
зірочник великоквітий	білило вівсик грижник жива трава журавка зірочник звіздочниця звіздчатка зорочник конопляник нехворощ підмаренник розперсниця совине зілля считок трав'янець травлинка урочна трава хвощ чистець лісовий чисток чистяк човник	*Stellaria holostea L.*	**ptačinec velkokvětý**	
зірочник середній	безвершки зірочка канареєчна травка куряча трава мокрівик мокрій мокравник мокрець мокринець мокриця откасник перерванець приворотник черева черевець	*Stellaria media*	**ptačinec prostřední**	hvězdnice hvěznice kuřímor kuří střevec kuřimor bílý kuři střevíc menší plevel pochcanej Honza pochcanka ptáčnice zdravý plevel žabinec

	черевце(я) щирець			
зозулинець пурпуровий	любка русавець	*Orchis purpurea*	**vstavač nachový**	
зозулині сльози яйцеподібні	гайник двойлист двулистник рушни(ч)ки зозулині сльозки зозулині чемерицялісна	*Listera ovata*	**bradáček vejčitý**	bradáček vejčitý dvoják vejčitý dvojilístek protáhlička vejčitá [2]
зозулині черевички справжні	башмачки зузулині диво веаринове зазюльки жовті зо(у)зульки жовті зозульки зязюльки жовті ромашка ряст терлич топанки зозулині чіжимки зозулячі черевики черевички венерині черевички зозульчині черевичок чижми зозулині чобітки зозулині чоботи зозулині чоботи зозулячі	*Cypripedium calceolus L.*	**střevíčník pantoflíček**	pantoflíček pantoflíčky
кінський часник черешковий	гірча клісовий гулявник часниковий гуляльник кропива дурна підгайник підгачник свиріпа(ка) хрінок чесничний часник дикий часнична трава часнок кінський чосновиця	*Alliaria petiolata*	**česnáček lékařský**	česнечина česnečinka česneková bylina hulevník česnekový psí česnek rančesnek raný česnek trejzel zaječí česnek
конвалія звичайна	ванныk гладиш дьондюраг дюндюрик заячі вуха	*Convallaria majalis L.*	**konvalinka vonná**	bim(n)bonka binbovka biser(ka) gombíčky hrušoví

	кашка конвалія конвалія запашна корічка дика кукурудзка кукуруза вовча купена лісовий язик ладичка ладичник ландиш ландишник ландош лаптус лониш любка маївка набітойка польовка ранник свічарник черемха шестка язик лісовий			hruštička široká husí víno kadrlka kokoříč kokořík kolínka panny Marie konvalia konvalium kořen májový kořen perličkový kořišek kovalia kukučka voňavá lilie údolní liliová bylina lilium májové zvonečky mariánský klíček perlíček perlokvět perlokvítek
копитняк європейський	бєлокопитник блакотник варагуша волосатик волосняк вухо ведмеже вшивник зубник капитон карачник конвіта копатинє копита кінські коса-трава кузьомки лісові купина ладан(ка) півник підлісник підлистень паничі кручені паутиця перець дикий	*Asarum europaeum L.*	**kopytník evropský**	beraní jazyk horní nardus kafráček klisní kopyto kopidlen kýchací omylník lesní nardus lesní šipka myší ouško

	підгорішник підкопитник			
кремена лікарська	болотяна мати-й-мачуха клубочник копити кінські копитка крісло кремінь кремен(а) кременина кремениця кукурудзи лопух водяний лопух вонєчий лопух гіркий лопух широколистий лопушник маточ(ш)ник мачуха мачушник підбіл(ь) підбіл болотяний повітренниця подбіл ранник струмочки цар-зілля(є) шапоч(ш)ник	*Petasites hybridus (L.)*	**devětsil lékařský**	bylina vítězná devesel koňské kopyto lopušice lopušník podběl podbělí velké sluneční klobouk veliký lopuch velké koňské kopyto
купальниця європейська	авдотки бальончик барабульки бертвінок валивочко вочка волові голов'ятник головічка головатні головки капуст(к)а капуста заяча капустяники око волове очки волові	*Trollius europaeus*	**upolín evropský**	boleočko bolíočko bublina(ka) buličí oko knedlíček luční tulipán plané žarouží planý tulipán plný tulipán tolita úpol volí očka volské oko žlutá růžička
купина багатоквіткова	адамів корінь бесікір воняк	*Polygonatum multiflorum*	**kokořík mnohokvětý**	kolínka panny Marie konvalija konvalium

	гребінь зілля від задишки зілля від ряботиння зубник колокольчики кукурудзка ландиш лупена масло сорокиче півники лісові ребро боже серпувник скупія чистотіл			kořen májový kořen perličkový kořišek kovalia kukučka voňavá lilie údolní liliová bylina lilium májové zvonečky mariánský klíček perlíček perlokvět perlokvítek
купина запашна	вдарник вовчі ягоди вовча трава гладиш гладишник дев'ятижильник дзвоники дурійка журавленник зілля від задишки зілля від падучої зубник зубрій качанці когут когутник кокоричка конвалія дика косталом купина лізочки лепеха лупена масло вороняче межіперсниця натягач одхасник одядник півники дубнякові півники лісові пітуха пітушки ребра Божої Матері	*Polygonatum odoratum*	**kokořík vonný**	ďáblův zub kohoutí peří koňský ocas líčidlo

	ребро адамове ребро вовче ребро котяче ребро чортове сережечки скумпія сльозки пречисті соломонова печатка			
лілія лісова	дев’ятерник дзвоники дзвунки завойок зубарі калапчики куділька кукурузка л(и)ілія лілея лісова лелія лилея дика масленка масло вороняче маслюки маслючок маслянка масляночка око вороняче підві(о)я сарана(ка) серце мачухине серце мужське туліпан ліловий часничок язик тещин	*Lilium martagon L.*	**lilie zlatohlavá**	jakubská hůl lilie zlatá máselnička máselník potřička smetaník závojek zlatohlav zlatohlava lilie zlatohlávek
любка дволиста	дівока зозулі любка любка біла медівка сльози кукушкині сторчець смольний сторчики твердості(у)й торчики білі фіялка нічна хвіялка нічна черевички зозулині	*Platanthera bifolia*	**vemeník dvoulistý**	cepetec strenka vémeník vémenka vímeník

медунка лікарська	брат-і-сестра воловий язик дзвоники згар зілля куряче крокіш меденика мединиця медовик медуниця лісова медуниця червона медуничник медушка медяник попукач сварник сватики смоктун(ш)чики табака пільська трава жива лісова трава легенева цицак чмелена щемелина щемелиця	*Pulmonaria officinalis L.*	**plicník lékařský**	cicalka červené klíče čmelík hvězdoš korálky medunica modrý klíč modrý petrklíč nevlastní sestry plicní plevel urbánek včelka
медунка темна	жива трава лісова	*Pulmonaria obscura*	**plicník tmavý**	hvězdoš korálky nevlastní sestry pličník plucník
нарцис білий	арціз арциз арцизки марцизки медянки нарциски нарчіс цибулька чеснок панський чисничок	*Narcissus poeticus L.*	**narcis bílý**	arcis(ek) arcízek dřímavec Josefova hůl leluja sv.Josefa leluje lelujka májovka narcisek narcisová růže (růžička) narcisové tulipánky
ортилія однобока	боровинка вразник чоловічий грушанка грушка лісова кислички подвигник чоловічий	*Orthilia sekunda*	**hruštice jednostranná**	horská děloha

	яблунька солодка			
очиток звичайний	бобик вим’я коров’яче вимник водажива гадун гречка жидівська дійки коров’ячі дике зілля жирна трава заєць заяча трава капуста заяча картопля заяча масельник масло вороняче масляне зілля(є) масне зіллє	*Sedum telephium L.*	**rozchodník nachový**	
очиток їдкий	барашки будра буря(а)чки гіщівник грижна трава гусинець жабрі(и)ль заяча капуста капустка кукурудзки жаб’ячі ліс жаб’ячий лихорадочна трава мило собаче молодень молодило молодильник моложай мороз мотодил мошнач нарубашень ожичник очи(і)тки очижник очистник очисток очитки-розхідник перерва перець дикий ранник	*Sedum acre L.*	**rozchodník ostrý**	menší mužík mužíček netřesk nejmenší rojník rozchod rozchodníček svalníček svatojánské zelí tučný mužíček tučný mužík

	расхідник малий расходник розкидник розхідник рум’янило тота-нєтота утробашень учитки чеснок гадєчий чеснок польовий чистець чистик чистотіл чистяк шишкач щиточки яйця попові			
первоцвіт весняний	америцька квітка бабки баранці баранчики барбадинки бархатні квітки баршунові квітки баршуночки братчики буквиця буковки веснівка веснянка гадинниця дзвінки дзвоники дупки курі жовтуха кашка кишки жовті ключ ключі золоті ключі петрові ключик(и) ключина кобічка когутики козинки сліпота курина сметанник смоктунчики	*Primula veris L.*	**prvosenka jarní**	bloudí bukovice bukvice svatojánská bukvička bylina sv. Petra bylina šlaková denní koření housátka kadrle kadrlka kalhotky kankalín kašička kateřinky klepáček kohoutek žlutý koření sv. Petra kozí brada kropáč(ek) kropenka kuří stopa květ kropáčkový májový kropáček matečník prostřední mrtvičná bylina nebeklíč(ek) nebesklíč(ek) nebeský klíč panský klíč petrkníč petrolínka

	сонічник станкашка стигнячки цінкашка чінгашка чінчарішка чічінки черевички черевички зозул(ин)і ясенець			Petrovo kvítí Petrův klíč primulka prvnička prvosna punčošky rajský kořen slepička smyčcový petrklíč stopka svatojánky
переліска багаторічна	бажанна трава кур-зіллє повертень проліска(и) синевороть синеродь чистуха щир-зіллє щириця	*Mercuriali sperennis L.*	**bažanka vytrvalá**	bazalka bažánka Merkurova bylina švestka tlustý Jan [6]
підмаренник запашний	Вальдмейстер дробина жасминник ліпок любзілля мар'янка пахуча марена пахуча маренка маринка лісова марун(к)а маслянина моронька морсянка остудник пахучка приворотне зілля скорода смілка пахуча сухітник шершавка	*Galium odoratum*	**svízel vonný**	božcové koření božec božovník drůbňava mařenka mařina tvarožníček voňavka [7]
підсніжник звичайний	білки білосніжка бімбовки брандуш ґійочий ґодзинка	*Galanthus nivalis*	**sněženka** **podsněžník**	biserka koukoříček kozí drist lesní cibulka sněhovka vyskočilka

	здрастик зимозіль москаселики охлики підсніжка підсніжник первоцвіт переліска примбулька прозерень прозоренки проліска скорозріст сніговиці снігурка сніжинки сніжка сніжноцвіт тарас тройцвіт ярник			
проліска дволиста	бриндуші бриндушки сині голубе зілля здрасть кікірічі козінки козодрис конодрас конопелька короліска кукушка луківка небесники острівка охрівка підсніжник переліска подсніжник прозерень проліс(ок) проліска(и) растик ряс ряст сірєнь синетка синички	*Scilla bifolia L.*	**ladoňka dvoulistá**	skila

	синька синьодрас синьодрис синьораст синюрки сирі(о)тки скороліски фіялка цінкашка цибуля дика цирківки цирківничка циркуничка циркунки			
проліска сибірська	дзвоники переліска подсніжник проліска проліска голуба ростики ряст синій	*Scilla siberica*	**ladoňka sibiřská**	
пшінка весняна	арвачка барбольки блискучка болотниця голубинник жаб’яча квітка колачик конопелька пшінка салат заячий черевички чистник яскірочник	*Ranunculus ficaria L.*	**orsej jarní**	babí lesk babí pysk blyskač blýskavé kvítí blyšťák hvězdičky iskerka krvavník májíček mana zlatníček žluťák
ряст щільний	баранчики когутики коники орішки земляні пролісок синій раст петрушковий	*Corydalis solida*	**dymnivka plná**	hužvor smetaník
рястка зонтична	біженка білянка брандушки брандушки білі квітка-зірка літня сніжинка трав'яна лілія	*Ornithogalum umbellatum L.*	**snědek chocholičnatý**	bělounka křivatec bílý ořechovec

тюльпан дібровний		*Tulipa quercetorum*	**tulipán planý**	
фіалка дивовижна	бишишник волосник живокостник зараза калачики польові капусник копитень підлісок підорішник підосинник сердечник фіялка лісова черевички зозулині	*Viola mirabilis L.*	**violka divotvorná**	
фіалка запашна	братчики польові бурінець віялка дзеркальце ібола кінські копитця копитці кінські любчики мотилки парфунька пахнячка песики підлісок сиротки сліпота куряча смолка уразник чоловіцький фіалка пахуча фіявка цирковки черевички сині чорнушечки голубі	*Viola odorata L.*	**violka vonná**	bylina božcová bylina psotníková fialka fialka jarní fialka modrá fialka vonná posel jara viola violka
фіалка собача	віолетка ранник сердечник	*Viola canina*	**violka psí**	
цибуля ведмежа	дикий часник левурда лук ведмежий семилисник цибуля ведмежа чісник лісовий черемша	*Allium ursinum*	**česnek medvědí**	cibule čarodějná cikánský česnek divoký česnek lesní česnek psí česnek

цикламен кузнецова (ендемік Криму)		*Cyclamen kuznetzovii*	**endemit – nemá český ekvivalent**	
чемерник червонуватий	спиндз спинз стародубка чемерник чемеруха шпенз шпинц	*Helleborus purpurascens*	**čemeřice nachová**	čemerka černé koření černý elebor černý kořen kejchavičné koření Kristova růže zimní růže
чина весняна	веснянка(и) горох горошина горошник горошок грабина кікоть орлів когутики косиці ленча луговик луцерна мучиця ограб орошанка півники пасульки петрушок ранник чистик чистяк чорна борова трава чорне зіллє	*Lathyrus vernus*	**hrachor jarní**	halucha holoubky kohoutí ocas kohoutky kokohrtek lecha lecha jarní
чина лісова	горох журавлиний горошок дикий горошок журавлевий декокт польовий довгокіс коси люби-мене любимене-не-покинь мармурник окладник подорва укладник черевички	*Lathyrus sylvestris L.*	**hrachor lesní**	
чистець лісовий	бабка бабкалісова	*Stachys sylvatica L.*	**čistec lesní**	

	буквиця буковиця жаливадика жалива лісова жалива собача кадило колопитець колопитце колосниця копитце коромчервоний м’ятадика мнятадика чистець щистолі			

Польові квіти – Luční rostlinstvo				
берізка польова	берізка городня берізка-повійка берестень бероска берьозка берюзка бирюзки бриця в’юн(ок) в’юнчик(и) в’ючниця вілець грамофончики зонтики колокольчик лобода повзуча паутінка паутниця перстенець повій(ка) повійник повітиця повія повелика повзучка повийка повилика повилиця повилюха повитель повитиця(і) повитуха повутиця повуть	*Convolvulus arvensis L.*	**svlačec rolní**	bičik klobuček obtáčka opletník plazivý koukol pupenec slak slatec svlak šlatec votáčka zvoneček
бобівник трилистий	бі(и)бівник бі(о)б бібник бабів(ч)ник бабенник бабичник бабки бабник боб’янка бобівник водяний боби(і)чник бобко	*Menyanthes trifoliata L.*	**vachta trojlistá**	bobrek bobřek brukvorec dětel hořký dršťky hořká jatel jetel hořký jetel vodní kozí fazole limonka listy hořkého jetele lunkvorec

	бобовник горкий бобовник товарячий бобовняк бобовчи(у)к бобок бобрі(о)вник бобри(о)к бобувник бобух булочки вахта вербинка вербичка вогирочки жаб’ячі жабляче зілля зубовник капуста вовча капуста жаб’яча капуста заяча колючки конюшина лихорадочник незабудьки огі(и)рочки жаб’ячі огірки ж’аблячі плавун ряст тавун третина			ščudlek ščudlek vodný trojan vodní trojice vodní trojlístek trojlístník třílístník třírožka
борщівник звичайний	блекут болячечна трава борець борчевка борші(е)вка борщ борщі(о)вка борщаник борщевиця борщевник борщовик борщовник козел лопуцьки борщеві мара(е)на морквиця мсял ру(ч)ка Божа	*Heracleum sphondylium L.*	**bolševník obecný**	andělička bolšán bolševik bršť kmín sviňský medvědí paznecht nebezpečí z Kavkazu stalin svinní vešky zelený vetřelec

	фрицик цвиндух ще(и)рба щебрець			
брандушка різнобарвна	брандуші брундишка подсніжник просеренок гадючий просорен(ь) гадючий сирітка(и) цибулька	*Bulbocodium vercsicolor L.*	**ocúnovec jarní**	
буквиця лікарська	бетоніка бетонія бетоникель бетонька брандуші брундишка брюквиця буківка буква буквиця чорна буковиця буковка буковник бук-трава девесил деревий польовий дєдик солодкий диман жидки звоздики пільські золотушник канупер польовий липовий квіт материнка матка маточниця подсніжник просеренок гадючий просорен(ь) гадючий репуха ручки Божі свинд(ю)ха сердечник сирітка(и) сорокозуб старовина	*Betonica officinalis L.*	**bukvice lékařská**	betonie betonika betonika lékařská bukvice červená bukvicová bylina bylina hlavní čistec červený čistec lékařský

	цибулька чай грудний шишкар яківка			
волошка скабіозовидна	блават будак будяк(и) бурівник васильок волошка лісова волошки затяжна трава катарник красноголовки наголоваток фіолетовий параліжник пуговник репехи черешник яскорборовий	*Centaurea scabiosa L.*	**chrpa čekánek**	čakánek červená chrpa hlaváč jesenec malý jesenec železnice
гірчак перцевий, водяний перець	березка бужор васильок жаб'їчий вербівник вербичка вербовий бур'ян гі(у)рчавник гірка трава гіркий бур'ян гірчак баб'ячий гірчак Богородич(ш)ний гірчєк гемороїдальник герчичник ги(у)рчак горець перечний горцяк горчак бабій горчиця гречечка гурчавка гурчиця ґос гіркий дрясен дрясенгірчак дрясень	*Polygonum hydropiper L*	**rdesno peprník**	břesková bylina pálečnice pálečník peprník pepřec potoční pepř rdesno peprné

	зуб вовчий паприга водяна поприґа дика поприґа кунська почечуйна трава почечуйник чередник			
гадюча цибулька китицецвіта	гіяцинт степовий кіяшки лук гадючий лук сорочий пірамідки ряст степний ряст степовий сиротки трав'янчик цибулька гадюча цибуля жаб'яча	*Muscar ineglectum Ten.*	**modřenec hroznatý**	
горлянка женевськ	барвінок братчик васильки лісові васильок польовий вологлодка волохатик дубровка живучка заліcтрава крапивник солодкий лойок лопек лоюк м'ята польова маточник медок медунка(и) одногубка починочки син(ь)оцвіт синій цвіт маленький синяк суховершки товстушка	*Ajuga genevensis L.*	**zběhovec lesní**	
деревій звичайний	білоголовник буждерево гребінчики греча душиста гулявиця	*Achillea millefolium L.*	**řebříček obecný**	Achillova bylina bylina proti bolestem břicha cikánský žebř hřebíček hřebříček

	дев’ясень			husí jazýček
	дерев’янка			husí ocásek
	деревій женський			i(y)va
	деревій мужеський			jazýček
	деревінь			kočičí chvost
	деревляник			kočičí ocas
	загазьовка			kroupky
	заяча трава			krupička
	зеленець			krvavník
	зрадник			lék všech škod
	кашка			mačačinec
	кервавник			matčina bylina
	кирвавочник			myší chůstek
	коломийка			myší chvost(ek)
	конуфер			myší chvůstek
	кравник			myší ocásek
	кривавник			ovčí žebro
	лабуждан			panenská bylina
	материнка			persán
	маточник			polní cypřiš
	морква дика			polní chmel
	морков’янка			řebjík
	морков’ять			řebřík
	морковник			stolístek
	морковниця			tisíclístník
	муральник			vlčí žebro
	мурашківник білий			všekoření
	мурашник			zaječí chléb
	пі(о)дбіл			žebráček
	пижмо собаче			žebříček
	пижмочка			žebřík
	піжма			
	подбілка			
	пудбіль			
	пупки дівочі			
	райник			
	ранник			
	рибка			
	ромашка			
	румер			
	серпоріз			
	тисячелисник			
	тисяченець			
	тисячолис(т)ник			
	травник			
	хвіст мишачий			
	хвостик мишачий			
	чахоточна трава			

дзвоники однобічні	батіжки петрові дзвоночки збаня(та) звінка звонець кадило куріпка куринка курятина стегнячка	*Campanula rapunculoides L.*	**zvonek řepkovitý**	hruštice hruštinec rozponka
дзвоники ріпчасті	звінки звінок садовий рапунцель римщина чобітки малі	*Campanula rapunculus L.*	**zvonek řepka**	
дзвоники скупчені	баньчата грушки дзвінки дзвоники хащові звонець капшучки китайка повнячки приточна трава приточник пукавка родимець сварки сказитник скучень скучник сліпота курина стародуб страхополох терлич чиряток чорнопад	*Campanula glomerata L.*	**zvonek klubkatý**	
дивина густоквіткова	вушко медвеж(ач)е діванна ди(є)вина коров'як свічки ухо ведмеже ухо медвеже царський скіпетр	*Verbascum densiflorum*	**divizna velkokvětá**	císařská svíce děvina de(ě)vizna divizna obecná divozel fousáč křiželice kuželice oběračka

				obranka Petrova hůl pochodňová květina psí ocas sluneční hůl svíce královská svícen vlněná květina volský chvost
дивина чорна	бабки вербишник воловий хвіст гербатка горлачі золотник свічки споруда татарське око царська свічка	*Verbascum nigrum L.*	**divizna černá**	
енотера дворічна	бобовник бурячки віх віховика дівенна дівина енотера жовнери жовтери жовтець корінь солодкий коров'як крокос лучина нічна люл(ь)очник люлічник мак жовтий запашний масло коров'яче миколайки натягач переліт перелет(а) рапунцель свічка нічна трава ослова фіялка жовта нічна	*Oenothera biennis L.*	**pupalka dvouletá**	nočenka noční hvězda noční růže prchový kořen pupalka řepka svíce večerní hvězda
жовтець багатоквітковий	батіжок петрів горчак	*Ranunculus polyanthemos L.*	**pryskyřník mnohokvětý**	

	жовтець жовтоцвіт жовтушка жовтяниця козелець рясний козильці козлики куряча сліпота курячі очки порпличник сліпота борова			
жовтець їдкий	болотне зілля водянка дрібноцвіт жаб'яча квітка жемчужок жовташка жовтець жовтобрюшник зілля від лихорадки зілля од трясці зоря лугова іскорник козлик козолець кузлик лапка лапка гусяча лапка куряча лиман ложечки ломатник лотать жовта лютик масляна квітка отрутне зілля очки курячі памороть пекуча трава подагрова трава прищирник пуриця сліпота куряча сліпаки сонник травний стегенце куряче терпетина терпибіда	*Ranunculus acris L.*	**pryskyřník prudký**	babí lesk blišťačka blyskáč blyskáček blýskavé kvítí blyštěk cink drobný žarůžek hambous husí nožka husí nůžka husí patka kupalnice kupalničí lepavka maslenka mastné kvítí mastný knedlík mazaneček pliskejřník plyskyřník pryskyřičník trpák záhruška žabinec žabník žalužina žloutenice žluťák žluté kvítko žrout

	чорнобривці шпинз(с) яскир			
жовтець ілірійський	мохун сіре зілля фіялки польові жовті	*Ranunculus illyricus L.*	**pryskyřník illyrský**	
звіробій звичайний	Божа травка бождеревок воронець горобій громобой дар Божий дев'ятосильник деревій деревник дзвіробой дзіробій діробой жовте зілля журавець замовить заповідь овеча заповіть заяча крівця заяче дерево заячник зборова трава звіробі(о)й звіробойник здорівник здорова трава зілля від скаженини зілля од хвороб іван-зілля іванок калмицький чай кирвавник коров'як кравник кравчики кри(і)вавник кривавчики крильця Божі криштальки крів братня крівавець крівця Божа	*Hypericum perforatum L.*	**třezalka tečkovaná**	arnika nervů bylina sv. Jana čarovník děravec dřezalka Janův olej koření matky Boží koření postřelené koření psotníkové koření sv. Jana krev sv. Jana krevníček krevník krvavník křížek květy sv. Jana kvítí (květina) panny Marie láska laskavý koření lubovníček lubovník milovníček potratnice prostřelenec střezalka svatá bylina svatojánská bylina svatojánské koření svatojánské kvítí třezalka třesavice zděšenec zvonček zvonček červený zvonec(k) sv. Jana zvoneček červený zvoneček sv. Jana zvoneček svatojánský zvonečkové koření zvonečky

	кров Ісуса Христа кров заяча кров івана кров іванова кров молодецька кров св. Івана кров св. Йоана кров Христова кура дика ласкавець дідчий лей материнка жовта Матки Божої зілля мурацівник окривавник пожарниця позвонки покривник покровка прозі(и)рник ракита св. Івана зіллє сві(є)нтоянське зілля свістоянське зілля світ(і)оянське зілля святоіванське зілля(є) святоянське зілля(є) севастіянське зілля сльози Матері Божої смілка стокрі(о)вця сухарики Трійця Божа христосник цви(і)нтурія янсвятий яробой			
смолянка липка	вогник гвоздики горицвіт дегтярка клей сорочий ліпок лептиця липиця красна липка липка червона липки	*Lychnis viscaria L.*	**smolnička obecná**	bylina lepivá bylina lepkavá knotovka kohoutky koňské chcanky lepáček lepek lepička mastný kohoutek smradinka

	липник липняк липчиця огень прилип смілка червона смілка(и) смолка смолчук цвіт-ліпок шмілка			
ковила волосиста	калдан ковилка ковиль смерть овеча степчина тирза шовкова трава	*Stipa capillata L.*	**kavyl vláskovitý**	
ковила пірчаста	волоски ківель кійло кейло ковила ковилє ковиль ковиль остянка перистий свистуха смерть овеча степчина тійло тіло Боже тирса шовкова трава	*Stipa pennata L.*	**kavyl Ivanův**	kavyl péřitý kavyl péřovitý vousy sv. Ivana
конюшина гірська	в’язель в’язень в’язіль в’ясіль валах лісовий василь головник горішок великий горішок білий дятловина дятловник зайчики івасик	*Trifolium montanum*	**jetel horský**	

	кашка біла кашка куряча каюшина квасик клевер козелки комана команиця команичина команка коновник конючина конюшина конюшина-івасики котики котики білі котовник кошики куряча лапка лапки котячі лапки сорочі лугер білий мина одкасник п’ятопал перелет полунич(ш)ник полунишник яловий дикий полуношник стегенце куряче тріфой трава кінська трепиконина триперст(ен)ь білий троян-зілля чортополох шапочки			
конюшин асередня	голов’яшки голова іванова головняк горішок жереб’ятник жеребець жеребчик жива трава лісова кашка клевер дикий	*Trifolium medium L.*	**jetel prostřední**	

	клевер польовий кливорот конюшина лісова конюшина червона конятина красноголовник ляжка орішок красний трибрати трилистник лісний тройняг шапки			
королиця звичайна	австрейки білиця білоголовник бишишник ворожка гвоздички голова(и) іванова(і) горицвіт ді(є)вичник дівочник жабрей жовтопуп золотник золототисячник золотоцвіт іванів цвіт іван-трава каниця королиця біла королиця жінська королиця кінська королівка королька крячка купалка біла мар’яна мар’яша лісова маргаретка маруна польова невістка невістулька око волове орішник п’ятак пі(о)дбіл поральник добрий	*Leucanthemum vulgare*	**kopretina bílá**	buličí oko čáp hojíček husar husička janské kvítí králík kuří oko matečník větší rmenec slunéčko svatojánská kytka (kvítí) svatojánský ruchtarec velká sedmikrása

	правда пригортень пупавка пупавка біла ранник ром’янець роман білий роман великий романець білий роман-зілля романиця біла романів цвіт ромашка рум’янок сабур салда-балда серпівник серпій серпник снігурка сонечко соніч(ш)ник дикий сонічник соняшник стоцвіт тарельці тарілочка тарільці топник білий торг торолька цуцики цюцки			
лаватера тюрінгська, собача рожа звичайна	алтейний корінь дзиндзюр крокос мак дикий проскурняк рожа дика рожа лісна (лісова) рожа пільна (польова) рожа собача польова рожа чорна рожа шелудова роза собача слезінь слиц синій	*Lavatera thuringiaca L.*	**slézovec durynský, lavaterka obecná**	

	слюз(ник) сляз хатьма хлезінь			
ломиніс цілолистий	балабонка галай-зіллє забі(и)й-круча звоники сині ласкавець ломиніс синій ломонос синій лопанець порушна трава сон стулигуба стулилист стулистник стулиуст тирлич циганки	*Clemati sintegrifolia L.*	**plamének celolistý**	
льонок звичайний	баранчики бігун бранчики буслики видальник віждик внутренник гавчики гладовник грезан дзвіночки дзвоники жовті дивина дух огуречний жабки жабре(і)й жовте зілля жовтушка зілля від малярії збанки звоники зів львиний іван-та-ганна каптурки турецькі коняча трава коров’як коровник косюрки	*Linaria vulgaris Mill.*	**lnice květel**	bradavičník hledík hubička hubilen krhavice krvavice krvavnice květel květel obecný len matky Boží lněnice ohnice ovčí hubičky pantoflíčky paštička povázka květel pyštek pyštěk rozmarynka rozrazil zvěšinec zvěšinec obecný

	крівця заяча кров заяча кукурудза польова ле(и)нок лендикий лен пільський ленник линяка китайська липнянка льнянка льон дикий льон зайців льон собачий льонець дикий льонок лісовий льонток льонянка матьян медовик медунка моложничок молоча(і)й молошничок мурог польовий німиця лісна нутренник огурешник степний остудник панчішки жовті паща львина песики писки львині простудник розмай розхідник ротики ртики зозулині рябинка сварка серпій серпоріз сліпота собачки польові сокирка сокирки жовті сосновник сосонка стоголовник			

	судці черевички зозулині чистець чистик пісочний			
мак дикий	видун видух вогнена квітка діркач зіркач мак польовий маки маковина маковинець мак-самосійка мацьок-скакунець мачок насон паданка падиління падиль сійка сіянець самосів(ка) самосій(ка) самосад скакун скакунець степняк стрибун стрибунець тріскавець тріскун хруставець хруставка чумак шелест	*Papaver rhoeas L.*	**mák vlčí**	bukovec červánčí červánky karafiát kohoutky kohútky kokohrtí kokrhel kokrhelí kokrhel mačec máček máček polní mák divoký mák planý Makeš maková panenka ohníček panáček panenka pleskanec pleskánek polní máček prchlík pukavec růžička růžička obilní slepý mák tleskanec tulipán tulipánky vlčí květ
материнка звичайна	блошниця болошник васильок грудна трава дзвіночки духовий цвіт душа(и)нка душиця душичка душка материна душниця	*Origanum vulgare L.*	**dobromysl obecná, mateřídouška obecná**	červená lebeda dobrá mysl dobráček dobromysel dobrotnice divoká majoránka mysl domácí obecní origanum oregano oreganum origanum

	жабрик зіновка катеринка крушельниця ліновка лебідка лебеда лебюдка м’ята лісна м’ята чорна м’ята-драголюб м’ятка кінська майран мари(у)нка маришка матере(и)ска материне зілля материнка пахуча материнка чорна мацярдушка мачуха мокрина нехорощ нушиця синявка чабрець чабрик дикий чабрик польовий ченчик чєбрик чистець чистик			pamajorán plané origanum saský balzám voněkras zimní majoránka zimní marjánka
миколайчики плоскі	будяк синій будячок ведмедиця вогник головник синій зілля від кольок зубатник колючки колючки сині люби-мене любка миколайка миколайки миколайчики сині миколаївці	*Eryngium planum L.*	**máčka plocholistá**	

	миколки николаєць перекотиполе перелетник перенос-зілля переполошник полунушник синеголов синіголовник синьоголов синьоголовка			
миколайчики польові	будячки голова адамова зілля від кольок катран татарський колючка(и) колячка миколайки миколайко миколайчики николай(чик) николайки перекотиполе переполошник пліден покотиполе сивучій страхополох чортополох	*Eryngium campestre L.*	**máčka ladní**	královské zelí mužská víra toito větrník
мильнянка лікарська	бобо(і)вник гвоздика дике мило звоздик зирки білі зірка біла зірка(и) ключ-зілля кокел крутомнята дика мидло дикоє мидлові квітки мидлянка милєнина мило дике мило коров'є мило панське мило псяче	*Saponaria officinalis L.*	**mydlice lékařská**	kočičí mýdlo kořen mydlicový bílý lanaria lanárie mydelník mydlačka mydlička mýdlové kořínky mýdlový kořen psí sapín sapún svinský sopan valchařská bylina

	мильна трава мильний корінь мильник(и) мильниця мильнянка аптечна миляк милянка мулянка мушлиця натяг натягач(і) пінка прозорник сиквіль смотка собаче мило сороканедужник стягач те(и)рлич терлиць частух			
молочай прутовидний	гірчак жовтило зілля від лишаїв молоканка молоко вовче молочай дикий молочак молочій молочко собаче молочник ракитове зілля(є)	*Euphorbia esula L.*	**pryšec prutnatý**	mléč mléčník mléko vlčí mléko žabí mlíčí
нечуйвітер волосистий	арник вогник волосник вухо вежмеже вушко мишаче жовтинець жовтомохорочни жовтоцвіт жовтючки весневі зіллявід уразу лапки котячі лихорадочна трава масло воронє недоспілок сліпачок	*Hieracium pilosella L.*	**jestřábník chlupáček**	hlupáček jestřábí bylina jestřabina jestřabinka kosmáček listnačka listnečka máselka máselničky máselník máselničky máslenka máslový květ myší ouško suchá pampeliška

				zájemné koření
перестріч гайовий	братики брат-і-сестра день-і-ніч дідики-й-бабки золотушних, іван-та-марія петровська трава сестрики яким-та-ганна	*Melampyrum nemorosum L.*	**černýš hajní**	
півонія вузьколиста	варена трава воронець воронок горицвіт лапшичка півонія дика степова півонія	*Paeonia tenuifolia L.*	**pivoňka úzkolistá**	
подорожник великий	бабка бабка домашня бабка серока бабки бабче листя базьки базьочки блошник буквиця дорожник напутник парник подоро(і)жник подорожняк попутник поранник порізник придорожник припутень припутник круглий путник ранник свинжильник семижильник серпник стягач трипутень чирякова трава	*Plantago major L.*	**jitrocel větší**	babí ucho babka bylina sedmižeberná jitrocél jitrocil kolocír král cest myší ouška psí uši ranocél větší stopa bílého muže volské ucho volský jazyk

подорожник ланцетолистий	бабка вузька бабка довга бабка ліченувата бабка мала бабка польова бричка вишишник волосна трава волосяна трава гойник гойове листя дорожник козлики лапка мушка чорна натягач острець подоро(і)жник подорожник вузьколистий подорожник малий попутник порізник поранник порубаник потєгач придорожник припутник дрібний ра(я)мник райник ранник серпник солонець стягач ужик язички пессі язички собачі язичники язичок	*Plantago lanceolata L.*	**jitrocel kopinatý**	babí listí babí ucho babí uši babka beraní jazyk beraní ocas celníček celník celník hojílek cendolín hítrocíl hojílek jazejčky jazýček jitrocel špičatý jitrocil komeník muší ouško myší ocas olověný jazýček psí jazejček psí jazýček psí jazyk psí uši ranocel skorocel skoročil stopa bílého muže
смілка звичайна	бігун білий бульбашки (дітські) горох журавлів гребенщик дзвонці димочки каптурник ковпачки коїца	*Silene vulgaris L.*	**silenka nadmutá**	bublinka holubí vole koření střílovo nadmutice nátkové koření úročník

	кокіль котелки білі кукільниця куколиця кукольниця кутасики погремушка позвонок пухкалка стрілець хлопанка(и) хлопанці хлопушка щелкун щелкунець			
смілка широколиста	бульбашки горох горобиний ґос зірки польові кісточки польові кукі(о)ль кукілиця кукіль білий кукіль глухий куколиця кукольниця кукуль лупавки люлочник мильниця милянка надорва пукавка пукалки ружовник сліпак смольчук смолявка терлич дикий тиллич хлопавка	*Silene latifolia Poiret*	**silenka širolistá**	
сон лучний	дудурка пристріл простріл самсон(ч)ики синь-трава сон блакитний	*Pulsatilla pratensis*	**koniklec luční**	černá zelina čertovy vousy denní sen fousek (vousek) fousky boží koniklec visutý

	сон-зілля(є) сон-трава сончик чорнобривці			konikleč koňský kleč koření svaté kuchyňský zvonek ptačí hnízdo růžička sen denní větrná (větrová) bylina větrnice větrnička zvonec(k) zvoneček
сон розкритий, сон широколистий	анемона простріл самсончик сон блакитний сон-зілля сон-трава сонник сончик	*Pulsatilla patens (L.) Mill.*	**koniklec otevřený**	
суховершки звичайні	брат-з-сестрою братики братики-і-сестрички брунелька васильки лісні васильки собачі васильок польовий вогник головинка гориця горлянка гусячка качанчики крівавник крутоголовці купатень лойник любка м’ята собача мар’янка медунка папок красний паршивець поміч горляна свинюхи сережки сухован	*Prunella vulgaris L.*	**černohlávek obecný**	brunela hlavuška konsolida minor kostival menší májovník prunela prunelka samohoj svalník menší traňk drábský

	суховертка суховерх суховершки(а) суховили суховчик сухотник толстяк чорноголовець чорноголовк			
тюльпан шренка		*Tulipa schrenkii*	**tulipán zahradní**	
цикорій дикий, **цикорій звичайний**	баті(о)жки батіг іванів батіг довгий батіг петровий батіжки петрикові батіжки петрусеві батіжки св. Івана батіжник голубий батіжок голубий батіжок петрів батіжок блакитний бато(і)жник батоги іванові батоги адамові батоги тимофієві блават васильки верпник волошка волошка городня голубій горчанка деревій деревник дидор(и)ця диривінь желізна трава житниця іван святий кирбачі петрові миколайко миколайчики молоч кінський молоч синій перерва петрові батоги подорожник придорожник	*Cichorium intybus L.*	**čekanka obecná**	bylina sv. Petra cig(k)orie cikorka cichorie čag(k)ánek čakanka čekanec čekánek hanička intu(y)bus koření podražníkové koření sv. Petra kozí cecek menší německá káva pocestník podražník polní locika pruská káva snoubenka slunce strážce cest

	пуговник ранник серпі(о)вник серпник синій цвіт синявка синяк сонцегляд старівник стояк терник терпник тимофійка хрест петрів цар-корінь ци(і)корій ци(у)корія циґорія цикорі(е)й синій			
цмин пісковий	безсмертник безсмертні цвітки блошки Богородська трава бородавник гарячка жовта головокрут горлянка деревій жовтий живучик жман жовтина жовтяниця зілля від різачки золототисячник золотуха зуб зубник комарник конотопці котики жовті котки котячі лапки леванда марія могильник мороз-трава нечуйвітер	*Helichrysum arenarium*	**smil písečný**	dědek kociánek kočičí nožička květ věncový láska Boží mládeneček myší ouško plesnivec protěž žlutá radostka roztočilka smijí žlutý amarant žlutý květ milosti

	овечки польові одмін-зілля підбіл полин полинь жовта сіножать сірезілля сварибаба сварка сварливець сварник смішки смертельник солом’єнки солом’яний цвіт соломнінка соломняк сухарики сухий цвіт суховершки польові сухоцвіт(ки) сушениця тмін ци(і)нь цинобер цинобрань цмін череда чмель чмер чмин щовковиця ястрібка			
чебрець альпійський		*Thymus alpestris*	**mateřídouška alpinská**	
чина бульбиста, **горошок бульбистий**	березка вихлілил вразник жола підземна кабанець королів цвіт красний ласковиця орішки земляні стручки журавлині черевички чечевичка чина рожева чина розова	*Lathyrus tuberosus L.*	**hrachor hlíznatý**	červené ořeší halucha hrách vlčí setý hrachor potravní ořeší ořešinka oříška španělská čočka zemský oříšek zoubek

шавлія кільчаста	бабка польова бабка свиняча буквиця васильок польовий дідове сало дрімайло жабрей жалька криничник лопушок медове зілля свинарик свиндюх свину(ю)шник свинуголи свинюх(а) свинюшки(н) шалфій	*Salvia verticillata L.*	**šalvěj přeslenitá**	babské ucho šalvice
шавлія лучна	бабка(и) бабочки буквиця буквиця синя васильки польові васильок дев’ятосильник дзябрей зубник канупір польовий канупир пільний каплуни кокиш копитки кукуруцка матушник медовка медунки миколайки мороїдник півники підсвинух паневка ротки сало дідове самосій свинушки свинюх синоцвіт сокирки	*Salvia pratensis L.*	**šalvěj luční**	babí bruch babí břich babí roucho babí ucho babské ucho cigánovy gatě koda kodice koníčky královská bylina královská šalvěj muškátová bylina rapaňa salvatrix salvia smrtky šalfia šalfie šalvice šalvina šarbetová bylina ušlechtilá bylina vlčí chvos

	шалфія лучна шалфея шалхвея шевлія шолові			
шафран карпатський, шафран Гейфеля	брандушка вапрени іболя ібоя літо бабине манна Божа маслянка проліски раст(ок) серенка синьки фіялка	*Crocus heuffelianus*	**šafrán karpatský, šafrán Heuffelův**	
щавель кінський	голод жовтвило калган квасець кінський кислиця жаб'яча коновник кінський лопатень ножки красні щівник щавій круглий кінський щавель береговий щавель дикий щавель звичайний щавель конський щавель конячий щавель круглий щавель людський щавель сладкий щавник кінський	*Rumex confertus*	**šťovík stěsnaný**	